

ความเป็นอนิจจังของสังคม

โดย

ปรีดี พนมยงค์

(พิมพ์ครั้งที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๓)

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๔

หนังสือความเป็นอนิจจังของสังคมซึ่งข้าพเจ้าได้
เรียบเรียงขึ้น ได้ตีพิมพ์มาแล้ว ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ และที่ ๒ เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๐๐ ครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งเป็นเวลากว่า ๑๒ ปี
มาแล้ว ได้มีญาติมิตรและผู้สนใจที่ยังไม่มีหนังสือนี้ได้อติดต่อ
ขอมายังข้าพเจ้าเนือง ๆ ข้าพเจ้าก็ได้อำนวยความสะดวก
จนเกือบหมดสิ้น ฉะนั้น จึงเห็นสมควรจัดพิมพ์ขึ้นอีกเป็นครั้งที่
๔ เพื่อนำผลรายได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายออกแล้ว ไปสมทบทุนการ
สร้าง วัดสยามวงศ์ ที่ชานกรุงปารีสตามที่ข้าพเจ้าได้ดำริไว้
หวังว่าท่านที่สนใจและมีความศรัทธาคงจะต้อนรับความปรารถนา
ดีของข้าพเจ้า.

ปเล พนมยงค์

กรุงปารีส

๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๓

คำชี้แจง

เมื่อปลายเดือนธันวาคมของปีที่แล้วได้มีงานพระราชทาน
เพลิงศพคุณหญิง เพ็ง ขัยวิชิตวิศิษฐ์ธรรมธาดา ซึ่งเป็นคุณยาย
ของข้าพเจ้า ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม ในงานนั้นคณะเจ้าภาพได้จัด
พิมพ์หนังสือชนสองเล่มสำหรับแจกจ่ายเพื่อเป็นเครื่องบูชา
คุณและเป็นพระลัทธิแก่บรรดาผู้ที่ได้ให้เกียรติไปในงาน หนังสือ
เล่มหนึ่งในจำนวนสองเล่มนั้นคือหนังสือชื่อ “ความเป็นอนิจจัง
ของสังคม” เป็นหนังสือซึ่ง นายปรีดี พนมยงค์ บิดาข้าพเจ้า
เรียบเรียงขึ้น โดยได้ส่งต้นฉบับมาจากนครกวังโจว มณฑล
กวังตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน อันเป็นดินแดนที่ท่านพำนัก
อยู่ในปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้าเป็นผู้จัดพิมพ์

เป็นที่ปรากฏในเวลาต่อมาว่า หนังสือ “ความเป็น
อนิจจังของสังคม” นี้ได้เรียกความสนใจจากผู้ที่ได้รับไปและผู้
ที่ได้มีโอกาสอ่านเป็นอันมาก ได้มีหนังสือพิมพ์บางฉบับได้นำ
ไปลงเป็นข่าวเชิงวิจารณ์ คือ หนังสือพิมพ์ ประชาธิปไตยรายวัน
และหนังสือพิมพ์ ไทยใหม่ สำหรับหนังสือพิมพ์ ไทยใหม่ นั้น
นอกจากจะนำไปลงเป็นข่าวแล้วยังได้คัดข้อความในหนังสือเล่ม

ทั้งหมดไปลงพิมพ์เป็นตอน ๆ อีกด้วย หนังสือพิมพ์บางฉบับก็ได้ลงพิมพ์เป็นบทความกล่าวหาถึงและวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ อาทิ หนังสือ ประชาธิปไตย โดย รายักษ์ ซึ่งได้กล่าวถึงและวิจารณ์อย่างเลื่อง ๆ ในบทความชิ้นหนึ่งของผู้ใช้นามปากกาว่า “หอกโมกขศักดิ์” และหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ซึ่งได้วิจารณ์โดยตรงในบทความชื่อ “ต่อหม้อไม้ไผ่” ของผู้ใช้นามปากกาว่า “ผไท” นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์บางฉบับรับเอาศัพท์บางคำที่เพิ่งจะได้บัญญัติขึ้น และใช้อยู่ในหนังสือเล่มนี้ไปใช้ เช่น หนังสือพิมพ์ สยามรัฐ รายวัน ฉบับวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๐๑ ในคอลัมน์ เก็บเล็กผสมน้อย ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเอาคำ “ประติการ” ซึ่งเป็นคำในทางปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ไปใช้

โดยเหตุที่หนังสือนี้ได้รับความสนใจและได้รับการกล่าวถึงดังกล่าวมาแล้วนี้เอง จึงได้ปรากฏว่าบรรดามิตรสหาย บุคคลในวงการต่าง ๆ และท่านที่เคารพนับถือ ซึ่งยังไม่ได้มีโอกาสดำเนินหนังสือเล่มนี้ได้แสดงความประสงค์มายังมารดาข้าพเจ้าและข้าพเจ้าเพื่อขอรับหนังสือเล่มนี้ไปอ่านอยู่เสมอ แต่เนื่องจากได้พิมพ์ขึ้นในจำนวนอันจำกัดซึ่งไม่อาจสนองความประสงค์ของทุกๆ ท่านได้ ดังนั้นมิตรสหายหลายคนจึงได้แนะนำให้จัดพิมพ์ขึ้นออกสู่

ท้องตลาด ข้าพเจ้ารับฟังคำแนะนำโดยมีความเห็นชอบด้วย แต่ก็ยังมีได้ดำเนินการอันใดลงไป

ครั้นต่อมาเมื่อเร็ว ๆ นี้สำนักพิมพ์เกษียณทองได้มาติดต่อกับข้าพเจ้า ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นจำหน่าย ข้าพเจ้าได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการสอดคล้องกับความตั้งใจของข้าพเจ้า ทั้งก็เชื่อว่าบิดาข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้คงจะมีความเห็นชอบด้วยเช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าจึงได้อนุญาตให้สำนักพิมพ์ เกษียณทอง จัดพิมพ์ได้

ก่อนที่ท่านจะอ่านข้อความในหนังสือนี้ ข้าพเจ้าขอเรียนให้ทราบถึงที่มาของหนังสือเล่มนี้ไว้ด้วย ตามที่ข้าพเจ้าได้ทราบมาจากการดาบิดาข้าพเจ้า หรือจากผู้ที่เคยอยู่ร่วมกันมากับผู้เรียบเรียงในดินแดนของสาธารณรัฐประชาชนจีน

หนังสือ “ความเป็นอนิจจังของสังคม” นี้ ได้ย่อมาจากข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเกี่ยวกับปรัชญา ชื่อ “มนุษย์สังคมปรัชญาเบื้องต้น” ซึ่งบิดาของข้าพเจ้าได้ค้นคว้าเรียบเรียงไว้ และหนังสือ “มนุษย์สังคมปรัชญาเบื้องต้น” นี้ก็เป็นเล่มหนึ่งในบรรดาหนังสือหลายเล่มที่ท่านได้เขียนขึ้นในระหว่างพักอาศัยการเมืองไปอยู่ในดินแดนต่างประเทศ ข้าพเจ้าทราบมาว่าท่านไม่ได้หยุดนิ่งในการศึกษา ตรงกันข้าม ได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการค้นคว้าวิชาการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือวิชาทางด้าน

คำปรารภ

ในการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานคุณแม่ (คุณหญิงเพ็ง บัณฑิตฯ) ผู้มีพระคุณแก่ครอบครัวข้าพเจ้าและตัวข้าพเจ้าเป็นอัน มากนั้น ข้าพเจ้ามีความเสียดายเป็นอย่างยิ่งที่ยังไม่มีโอกาสกลับไปประเทศไทยเพื่อร่วมงานกตัญญูกตเวทีตาพร้อมกับครอบครัว และญาติทั้งหลายได้ จึงได้คิดออกแรงงานทางสมองและขีด เขียนด้วยกำลังกายแต่งหนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่านผู้ล่วงลับ ไปแล้วสักเล่มหนึ่ง โดยเลือกหาเรื่องที่ท่านผู้นั้นเคยกล่าวถึง บ่อยๆ และเป็นประโยชน์แก่สังคมอีกด้วย

ข้าพเจ้าได้ถามลูกๆ ที่อยู่กับข้าพเจ้าในเวลานี้ว่าคุณยาย เคยพูดถึงเรื่องอะไรบ่อยๆ ในบ้านปลายแห่งอายุขัยของท่าน ซึ่ง ข้าพเจ้าต้องพลัดพรากมา ลูกๆ ตอบว่าคุณยายชอบพูดเรื่อง มิสัญญู จึงทำให้ข้าพเจ้าหวนระลึกว่าเรื่อง มิสัญญู นั้นนับตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กมีความจำได้ก็โดยในพระภิกษุสงฆ์และผู้เฒ่า ผู้แก่ได้เล่าให้ฟังและอ้างถึงบ่อยๆ ว่า มี พุทธทำนาย ไว้ว่าใน ปลายพุทธศาสนายุคาลมมนุษยชาติจะเข้าสู่ยุคมิสัญญู เพราะศีล- ธรรมเสื่อมทรามลง จึงมีแต่การรบราฆ่าฟันและเบียดเบียนกัน สิ่งมหัศจรรย์จะเกิดขึ้น ดังที่ผู้ประพันธ์เป็นร้อยกรองไว้ว่า

กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย
ผู้ที่จะเดินตรอก

น้ำเต้าน้อยจะถอยจม
ขรอกจะเดินถนน”

ไฟบรรลัยกัลป์จะล้างโลกที่โสम्म ครั้นแล้วยุคใหม่ คือ ยุคศรีอารยเมตไตรย ก็จะอุบัติขึ้น ในยุคใหม่มนุษยชาติจะอยู่ ร่วมกันด้วยความเมตตาปรานีระหว่างกัน บุคคลจะเสมอเหมือน กัน ประคองว่า เมื่อออกจากบ้านแล้วต่างก็สังเกตความผิดเพี้ยน ระหว่างกันไม่ได้ ความสะดวกในการคมนาคมและความอุดม สมบูรณ์ของชีวิตปัจจัยทั้งหลายเหลือคณานับ ประคองว่า มีต้น กัลปพฤกษ์ทุกมุมเมือง ซึ่งมนุษย์อาจถือเอาได้ตามความต้องการ ฯลฯ

แม้ว่า พุทธทำนาย ดังกล่าวแล้วจะเป็นเรื่องที่พระอรธ- ภาจารย์ได้พรรณนาไว้ก็ดี ปัญหาที่เราน่าจะศึกษาก็คือพระอรธ- ภาจารย์องค์นั้นได้วาดภาพสังคมในความฝันของท่านที่คนรุ่นหลัง จากท่านหลายศตวรรษ คือ ทมัส โมร์* ได้วาดภาพสังคมสมมติ ที่เรียกว่า ยูโทเปีย หรือท่านได้สั่งสอนเราโดยมีหลักธรรมเป็น

* ทมัส โมร์ (THOMAS MORE) เป็นขุนนางผู้ใหญ่อังกฤษในรัชสมัย เฮนรี่ที่ ๘ เกิดใน ค.ศ. ๑๔๘๐, ถูกประหารชีวิตใน ค.ศ. ๑๕๓๕ ท่าน ไม่ยอมรับนับถือว่าเฮนรี่มีอำนาจเป็นใหญ่ในทางศาสนา ต่อมาในคริสต์- ศตวรรษที่ ๒๐ นี้ไปได้กระทำอภิเษกให้เป็น “เซนต์”

สาระที่แสดงว่ามนุษย์สังคมต้องวิวัฒนาการไปเช่นนั้น ตามกฎแห่ง
อนิจจังของพระพุทธศาสนา และเป็นกฎของสภาวะทั้งหลาย
รวมทั้งมนุษย์สังคมด้วย

ถ้าหากคนในรุ่นเราจะคัดค้านพระอรรถกถาจารย์ โดย
ถือเอาเปลือกนอกที่ท่านอุปมาไว้เป็นท่านองชาดกมาเป็นหลักเพื่อ
ปฏิเสธสาระที่เป็นแก่นในของท่านแล้ว ข้าพเจ้าก็เห็นว่าไม่เป็น
ธรรมต่อพระอรรถกถาจารย์ เพราะเราจะต้องระลึกว่าภาวะของ
สัปบุรุษในสมัยหลายศตวรรษก่อนโน้นเหมาะสมที่จะได้รับฟังคำ
อธิบายในรูปแบบของชาดก เราไม่จำเป็นต้องดูย้อนหลังให้ไปไกล
คือเอาเพียงรุ่นข้าพเจ้าเมื่อยังเด็ก ๆ หรือเมื่ออายุมากแล้ว ก็เห็น
ว่าชาวชนบทส่วนมากที่ยังชอบฟังชาดกก็ยังมียุคอีก แต่พระธรรม
ก็ถูกท่านสรุปแก่นธรรมไว้โดยย่อทุกครั้งอันเป็นที่น่าจับใจ ใน

ธอมัส โมร์ ได้วาดภาพสังคมโดยสมมติว่า มีเกาะหนึ่ง เรียกว่า
UTOPIA (ยูโตเปีย) สังคมนั้นทรัพย์สินทั้งหลายเป็นของสังคม ทุก ๆ คน
ถือกรรมประจำใจว่าต้องทำงานและเสียสละเพื่อส่วนรวม แต่ยังคงมีทาส
กับราชาธิปไตย สังคมนั้นเป็นสังคมในความฝัน จึงมีผู้นำเอาคำ
“ยูโตเปีย” มาเรียกพวกที่วาดภาพสังคมซึ่งไม่เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์
ทางสังคมว่านักสังคมยูโตเปีย หรือคติใดที่เป็นไปในความฝันซึ่งไม่มีทาง
สำเร็จได้ก็เรียกกันว่ายูโตเปีย

พุทธศาสนายังมีชาดกอีกมากมายซึ่งยังไม่มีท่านผู้ใดคัดค้านว่าไม่
ใช่ออกจากโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า

การที่เราจะเอาเรื่อง เงื่อนไขเวลา ที่พระอรรถกถาจารย์กล่าว
ไว้มาเป็นหลักปฏิเสธแก่นธรรมของท่านนั้น ข้าพเจ้าก็เห็นว่าไม่
เป็นธรรมต่อท่าน เพราะเงื่อนไขเหล่านั้นเป็นเรื่องอุปมาถึงความ
แก่แก่หรือความนาน, สาระของท่านอยู่ที่ เงื่อนไข คือเมื่อศีล
ธรรมเสื่อมทรามลง มีการขัดแย้งเบียดเบียนกันระหว่างมนุษย์
แล้ว สภาพการณ์ที่ท่านกล่าวไว้จึงเกิดขึ้น. ขอให้สังเกตว่าเงื่อนไข
เหล่านั้นเป็นประเพณีของชาวเอเชียที่อุปมาถึงความแก่แก่หรือ
ชราภาพ เช่น เรากล่าวถึงพระราชมารดาเป็นพระพันปีบ้าง, พระ-
ราชอัยยิกาเป็นพระพันวา บ้าง, ก็ไม่หมายความว่าท่านเหล่านั้น
จะมีอายุถึงพันปี ในประเทศจีนปัจจุบันก็ยังคงใช้คำว่า วานชฺย
ซึ่งแปลตามตัวว่า หมื่นปี เพื่อปลอบอุทานให้พรประมุข ซึ่งมีได้
หมายความว่าท่านที่เป็นประมุขจะมีอายุถึงหมื่นปี

ข้าพเจ้าเห็นว่าพุทธทำนายของพระอรรถกถาจารย์ต้องมี
แก่นธรรมที่เป็นสาระ จึงจับใจหรือเกาะแน่นอยู่กับมวลราษฎร
ยิ่งกว่าชาดกต่าง ๆ หลายชาดก ซึ่งบางทีสัปบุรุษลุ่ม ๆ ไปก็มี

โดยสติปัญญาอันน้อยของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นว่าแก่น
ธรรมของพระอรรถกถาจารย์ก็คือ กฎแห่งอนิจจัง ของพระพุทธ-
ศาสนา คือ สิ่งทั้งหลายในโลกนี้มิได้คงอยู่อยู่กับที่, ทุกสิ่ง

มีอาคารเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง, ชีวิตย่อมมีด้านบวกกับด้านลบ มีส่วนใหม่ที่กำลังเจริญงอกงาม กับส่วนเก่าที่เสื่อมซึ่งกำลังดำเนินไปสู่ความสลายแตกดับ มนุษย์สังคมก็ดำเนินไปตามกฎแห่งอนิจจัง คือ มีสภาวะเก่าที่ดำเนินไปสู่ความเสื่อมสลาย และสภาวะใหม่ที่กำลังเจริญ. ระบบสังคมใด ๆ ไม่หนึ่งคงอยู่กับที่ชั่วกาลปาวสาน คือ ระบบเก่าย่อมดำเนินเข้าสู่ความเสื่อมสลายเช่นเดียวกับสังขารทั้งหลาย ส่วนระบบที่เกิดใหม่มักเจริญเติบโตจนถึงขีดที่ไม่อาจเติบโตต่อไปได้อีกก็ดำเนินเข้าสู่ความเสื่อมสลาย โดยมีระบบที่ใหม่ยิ่งกว่าสืบทอดกันเป็นช่วง ๆ ไป. เงื่อนไขเวลาของพระอรรถกถาจารย์เป็นการแสดงถึงว่าเมื่อระบบสังคมใดเก่าแก่ถึงปานนั้นแล้ว ก็จะต้องเปลี่ยนแปลงโดยมีระบบที่ใหม่ดียิ่งกว่า ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงจากกฎแห่งอนิจจังไปไม่พ้น

ส่วนเรื่อง ยุคมืดสมัยนี้ นั้นเป็นถ้อยคำที่พระอรรถกถาจารย์ได้อุปมาไว้สำหรับมนุษย์สังคมที่ระบบกดขี่เบียดเบียน ซึ่งแม้จะอยู่ได้เป็นเวลานานและเติบโตขึ้นเป็นลำดับก็ตาม แต่ก็ต้องเสื่อมสลายในที่สุด การรบบร่ำมาฟันและการมีแต่เบียดเบียนกัน ในยุคนี้แสดงว่าระบบกดขี่เบียดเบียนได้เข้าสู่ความเสื่อมอย่างร้ายแรงมาก เพราะพวกเบียดเบียนผู้อื่นไม่สามารถที่จะรักษา

อำนาจเบียดเบียนของตนไว้ได้ตามวิสัยสันติที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องใช้วิธีไร้ศีลธรรม ไม่มีศีลไม่มีสัตย์ และใช้อาวุธประหัตประหารผู้ถูกเบียดเบียนเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามความประสงค์ของพวกเขาเบียดเบียน ผู้บริสุทธิ์ต้องล้มตายเพราะอำนาจธรรม. เมื่อพวกเขาเบียดเบียนไม่ทรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมแล้ว, พวกถูกเบียดเบียนจึงจำต้องต่อสู้ตามวิถีทางที่ตนเห็นว่ากำจัดการเบียดเบียนให้พ้นไปได้.

พระอรรถกถาจารย์ได้อุปมาพวกเขาเบียดเบียนว่าเป็น น้ำเต้า น้อย หรือที่สมมติกันว่าเป็น ผล เพราะเป็นคนจำนวนส่วนน้อยของมนุษย์สังคม ซึ่งเฟื่องฟูอยู่ได้ก็โดยมีอำนาจเบียดเบียนผู้อื่น ส่วนพวกถูกเบียดเบียนนั้นอุปมาเหมือน กระเบื้อง เพราะมีน้ำหนักมาก เนื่องจากเป็นคนส่วนข้างมากของมนุษย์สังคม ซึ่งเคยถูกดูหมิ่นว่าเป็น ขี้ครอก เพราะไร้สมบัติ มีฐานะประดุจเป็น ทาส ต้องจมอยู่เบื้องล่างของสังคม เนื่องจากถูกกดโดยพวกเบียดเบียน พระอรรถกถาจารย์ย่อมรู้อยู่ถึงกฎแห่งการต่อสู้ว่าคนส่วนมากของมนุษย์สังคมต้องได้ชัยชนะคนส่วนน้อย เช่นในทางรัฐสภาเราก็อาจเห็นได้ว่าเสียงข้างมากย่อมชนะเสียงข้างน้อย. ฉะนั้น ชัยชนะในการต่อสู้ขั้นสุดท้ายจึงเป็นของสมาชิกส่วนมากของสังคม ดังนั้น จึงมีผู้ประพันธ์คำอุปมาของพระอรรถกถาจารย์ไว้ว่า

ปฤชณผู้เบียดเบียนข่มเหงผู้อื่น ซึ่งแม้ในขณะหนึ่งจะมี
พลังมหาศาลเปรียบเสมือนพญามารก็ดี แม้จะใช้วิธีที่ไร้ศีลธรรม
ประหัตประหารผู้บริสุทธิ์เพื่อต่ออายุการเบียดเบียนให้ยาวออกไป
ชั่วขณะก็ดี แม้จะใช้วิธีการระบบของปฤชณเหล่านั้นโดยปิด
หนทางเท่าที่ตนสามารถนึกได้ก็ดี แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งความ
เสื่อมสลายแห่งระบบของปฤชณ และไม่สามารถต้านทานระบบ
ใหม่ของสาธุชนได้ เพราะสิ่งที่จะเกิดขึ้นใหม่ย่อมมีทางเกิดและ
ทางเติบโตตามกฎธรรมชาติได้เสมอ ถ้าแรงใด ๆ ไม่อาจสร้าง
ขึ้นโดยปฤชณเพื่อสกัดกั้นการอุบัติและการวิวัฒนาการของสิ่งทั้งหลาย

พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวหน้ากว่าชนรุ่นเรามาก่อนแล้ว
หลายศตวรรษ ในการที่ท่านเข้าใจกฎแห่งอนิจจัง ของพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง และได้นำมาใช้แก่กรณีของมนุษยสังคม
อย่างถูกต้องตรงกับกฎธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ทางสังคม ถ้า
อุปมาของท่านมีแก่นที่เป็นสัจจะดังได้พรรณนามาด้วยประการ
ฉะนี้

ถ้าหนังสือเล่มนี้มีผิดพลาดประการใด ก็ขอท่านผู้อ่าน
โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้า

ถ้าหากท่านผู้อ่านเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีประโยชน์แก่ท่าน
บ้างแม้แต่เพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าก็มีความภูมิใจในงานของ
ข้าพเจ้าเป็นกุศลกรรมอย่างหนึ่งที่ข้าพเจ้าขออุทิศให้เป็นอนุสรณ์
แด่คุณแม่ (คุณหญิงเพ็ญ รัชวิจิตร) และข้าพเจ้าขอแผ่ผลา
นสงส์แด่อุบาสกอุบาสิกาทั้งปวงด้วย.

วิมลวรรณ

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๐

สิ่งทั้งหลายในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดหนึ่งคงอยู่กับที่
ทุกสิ่งที่มีอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง

สสารวัตถุที่ประกอบขึ้นโดยพลังของธรรมชาติหรือโดย
พลังของมนุษย์ ซึ่งเรามองด้วยตาเปล่าอาจเห็นว่าไม่เคลื่อนไหว
นั้น ความจริงมีการเคลื่อนไหวภายในตัวของสิ่งนั้นๆ คือสิ่งที่
เกิดขึ้นแล้วย่อมเปลี่ยนแปลงจากความเป็นสิ่งใหม่ไปสู่ความเป็น
สิ่งเก่า

พืชพันธุ์ ภูเขา และสัตว์ชาติทั้งปวง รวมทั้งมนุษย์-
ชาติทั้งมวลนั้น เมื่อได้เกิดมาแล้วก็เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
โดยเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ จนถึงขีดที่ไม่อาจเติบโตได้อีก
ต่อไปแล้วก็ดำเนินสู่ความเสื่อมและสลายในที่สุด

ชีวิตย่อมมี ด้านบวก กับ ด้านลบ, มี ส่วนที่เกิดใหม่
ซึ่งเจริญงอกงาม กับ ส่วนเก่าที่เสื่อม ซึ่งกำลังดำเนินไปสู่ความ
สลายแตกดับ ด้านบวกหรือด้านลบหรือสิ่งใหม่กับสิ่งเก่า ย่อม
ได้อยู่ในตัวยาวในของชีวิตนั้นเอง ซึ่งทำให้ชีวิตมีการเคลื่อนไหว

มนุษย์สังคม หรือเรียกสั้นๆ ว่า สังคม ก็มีอาภรณ์เล็กน้อย
ให้พ้นไปจากกฎแห่งอนิจจังดังกล่าวข้างต้น, กล่าวคือ สังคมมี
อาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง, สังคมย่อมมี
ด้านบวกกับด้านลบภายในสังคมนั้นเอง คือมีสภาวะใหม่ที่เจริญ
งอกงามและสภาวะเก่าที่เสื่อมซึ่งดำเนินไปสู่ความสลายแตกดับ

สังคมของมนุษย์มี พลังใหม่ซึ่งเป็นด้านบวก และมี พลังเก่า
ซึ่งเป็นด้านลบ ที่ปะทะกันอยู่. อันทำให้สังคมเคลื่อนไหวไป
ทำนองเดียวกันกับสิ่งที่มวลชีวิตทั้งหลายตามกฎของธรรมชาติ พลัง
เก่าเสื่อมสลายไป, ระบบสังคมของพลังเก่าก็เสื่อมสลายไปด้วย
พลังใหม่ที่เจริญเติบโต, ระบบสังคมของพลังใหม่ก็เจริญเติบโต
ไปด้วย สภาวะเก่าเล็กน้อยจากความเสื่อมสลายไปไม่พ้น ส่วน
สภาวะใหม่ก็ต้องดำเนินไปสู่ความเจริญ ซึ่งพลังเก่าไม่อาจต้าน
ทานไว้ได้. ดังนั้นสภาวะใหม่ย่อมได้รับชัยชนะต่อสภาวะเก่าใน
วิถีแห่งการปะทะระหว่างด้านบวกกับด้านลบตามกฎธรรมชาติ

สภาวะใหม่ที่ได้ชัยชนะต่อสภาวะเก่านั้น มีอาภรณ์
ความเป็นสภาวะใหม่ไว้ได้ตลอดกาลปาวสาน, เพราะสภาวะใหม่
นั้นก็ต้องดำเนินไปตามกฎแห่งอนิจจัง คือเมื่อเติบโตจนถึงขีดที่

ก็ไปเข้าข้างพรรคผู้ไร้มบดิ์ โดยเฉพาะส่วนหนึ่งของพรรค
เจ้าสมบัติผู้มปัญญา ที่ได้พยุคนชนสู่ระดับที่เข้าใจทฤษฎีแห่ง
ขบวนการวิวัติการทางปวง”

ในทางตรงกันข้ามกับบุคคลที่กล่าวในวรรคก่อน ความ
จริงก็ปรากฏว่ามีบุคคลซึ่งดูเหมือนจะเป็นพรรคใหม่ แต่ไม่เข้าใจ
กฎแห่งอนิจจัง โดยถือว่าสภาวะเก่าเป็นของถาวร และไม่
พอใจในความพัฒนาของสภาวะใหม่ที่ต้องเป็นไปตาม กฎธรรม-
ชาติ บุคคลจำพวกนี้อาจไม่ใช่หน่อเนื้อเชื้อไขของพรรคเก่า
แต่บำเพ็ญตนเป็น สมุนของพลังเก่า ยิ่งกว่าบุคคลแห่งอันตัสสูง
ของพรรคเก่า ทั้งนี้เพราะพลังเก่าที่สลายไปนั้นได้สูญสิ้นไป
เฉพาะรูปร่างนอกของระบบการเมือง แต่บุคคลก็ยังแฝงอยู่
ในกลไกอำนาจรัฐและอำนาจเศรษฐกิจ ซึ่งยังคงมีทรรศนะทาง
สังคมตามระบบเก่าที่ล้าหลัง สิ่งตกค้างของระบบเก่าชนิดนี้มี
ทรรศนะที่ผิดจากกฎธรรมชาติยิ่งกว่า บุคคลก้าวหน้าแห่งพรรค
เก่าเอง ฉะนั้นจึงดำเนินการโต้กฎธรรมชาติและกฎแห่งอนิจจัง
ดังสังคมให้ ถอยหลัง เข้าคลอง ยิ่งกว่า พวกถอย หลังเข้า คลองที่
จำต้องเป็นไปตามสภาวะของเขา แต่อย่างไรก็ตาม การตั้งให้
สังคมถอยหลังก็เป็นไปเพียงชั่วคราว เพราะในที่สุดกฎแห่ง
อนิจจังต้องประจักษ์ขึ้น

๔ . . .

สำหรับท่านผู้อ่านที่ได้เคยศึกษามนุษยชาติวิทยา หรือได้
เคยศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมแห่งมนุษย์ต่าง ๆ มาแล้วก็ได้
หรือได้เคยสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแก่มนุษยสังคมทั้งหลาย
ในระหว่างที่ท่านมีชีวิตอยู่จนคิดว่าท่านจะเห็น ได้เองว่าระบบของ
มนุษยสังคมใหญ่ๆทั้งหลายในสกลโลกมิได้คงอยู่อยู่กับที่ คือ
มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเก่าไปสู่ระบบที่ใหม่ยิ่งกว่า ขึ้นไป
ตามลำดับ

ก่อนที่จะกล่าวถึงมนุษยสังคมทั้งหลาย สำหรับท่านผู้อ่าน
โดยทั่วไปนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาความเคลื่อนไหวของ
สังคมไทยที่ท่านประสบหรือสัมผัสอยู่ในระหว่างที่ท่านมีชีวิตอยู่นี้
และที่ท่านสามารถถามผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งเคยประสบมาและหลักฐาน
ต่างๆที่ท่านอาจค้นคว้าศึกษาได้อย่างใกล้ชิดกับเหตุการณ์ยิ่งกว่า
การได้ยินคำบอกเล่าของสังคมอื่นที่ท่านยังมิได้เห็นหรือประสบ
ด้วยตนเอง ท่านจะเห็นความเป็นอนิจจังของระบบสังคมได้ถนัด

ก. ท่านย่อมทราบอยู่แล้วว่า เมื่อก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนา-
ยน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น สังคมไทยอยู่ภายใต้ระบบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ซึ่งเป็นระบบที่เก่าแก่มาแล้วหลายศตวรรษ ระบบนั้น

มีพลังมากมาย เช่น พระมหากษัตริย์ที่เป็นประมุขของสังคมทรง
ไว้ซึ่งพระราชอำนาจสูงสุด คือเป็นเจ้าของชีวิตของสมาชิกแห่งสังคม
และเป็นเจ้าแผ่นดิน หรือนัยหนึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่
สำคัญของสังคมในสมัยศักดินา คือ ที่ดิน ดังที่ปรากฏอยู่ใน
กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและเป็น
หลักที่ถือต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ว่า

“ที่ดินทั้งหลายในแว่นแคว้นกรุงศรีอยุธยา ฯ เป็นของ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยพระบรมเดชานุภาพ ฯ ล ฯ”

ความสัมพันธ์ในการผลิตสมัยก่อนโน้นก็คือ สมาชิก
ของสังคมเป็นข้าแผ่นดิน ซึ่งต้องทำงานในที่ดินและทำงานทั่วไป
โดยส่งบรรณาการที่เรียกว่า “ส่วย” และ “อากรค่านา” ให้
แก่ประมุขของสังคม แม้ว่าในกาลต่อมาจะดัดศัพท์ใหม่ว่า
“เงินค้ำราชการ” หรือ “รัชชูปการ” แทนคำว่า “ส่วย”
ก็ตาม แต่มวลราษฎรในชนบทก็มีความเข้าใจในลักษณะที่แท้
จริงของเงินชนิดนี้ คือยังคงเรียกว่า “ส่วย” อยู่นั่นเอง โดย
ไม่นำพาต่อศัพท์ใหม่ เช่นมวลราษฎรในชนบทไปชำระเงินรัชช
ูปการ ก็เรียกว่าไปเสีย “ส่วย” เป็นต้น

ข. การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตจากการที่พระมหา

กษัตริย์เป็นเจ้าของชีวิตและเป็นเจ้าของแผ่นดินทั้งหลายในสังคมดัง
กล่าวแล้ว มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งอำนาจ
อธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย และดังนั้น ปวงชนชาวไทยจึง
เป็นเจ้าของแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ ส่วนอำนาสิทธิของเจ้าของ
นาซึ่งเป็นอำนาจของราษฎรคนหนึ่งเจ้าของนามีอำนาจยึดทรัพย์สิน
ตลอดจนเครื่องมือ, ข้าวกิน, ข้าวปลูกของลูกนา (ซึ่งยังคงมีอยู่
ในสังคมอื่นๆจนกระทั่งไม่นานมานี้ที่เจ้าของนามีอำนาจยึดข้าวทุก
เมล็ดและเครื่องมือทุกอย่างตลอดจนเอาลูกเมียของลูกนาไปทำ
งานใช้หนี้) นั้น พ.ร.บ. ว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของกสิกร พ.ศ.
๒๔๗๕ ก็ได้ประกาศใช้โดยมีชักช้า เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัม
พันธ์การผลิตระหว่างเจ้าของนากับลูกนา โดยถอนอำนาสิทธิที่
เจ้าของนาได้รับไว้สืบทอดกันมานั้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยน ความ
สัมพันธ์เก่าระหว่างเจ้าของนากับลูกนาให้เป็นความสัมพันธ์ใหม่
ระหว่างผู้ให้เช่ากับผู้เช่าแห่ง ระบบชนานุภาพ หรือ ระบบทุน
ฉะฉาน ต่อจากนั้นเราจึงไม่เห็นสภาพการยึดทรัพย์ของกสิกรใน
สังคมไทยเหมือนดังในสังคมอื่น ซึ่งเพิ่งเลิกไปแล้วเมื่อไม่นาน
มานี้ ส่วนเงินรัชชูปการและอากรค่านานั้นเป็นซากของเงิน ส่วย
ที่ได้ยกเลิกไปโดยประมวลรัษฎากรซึ่งปรับปรุงภาษีอากรให้เป็น
ธรรมแก่สังคมที่เริ่มใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

ก. ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา
 สังกมไทยก็ได้เข้าสู่ระยะหัวต่อระหว่างระบบเก่า และระบบใหม่
 จนถึงปัจจุบันนี้ และจะยังคงอยู่ต่อไปอีกนานเท่าใดเราก็ไม่อาจ
 กำหนดเป็นเงื่อนไขได้ เพราะเงื่อนไขนั้นย่อมขึ้นอยู่กับ
 เงื่อนไข

ในระหว่างหัวต่อนี้ เราจึงเห็นได้ว่าในทางการเมือง
 ภายในของสังคมนั้นสถาบันและระบบการเมืองที่ได้สถาปนาเมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่คงอยู่กับที่, รัฐธรรม
 นูญและการแก้ไขรัฐธรรมนูญมีมากมายหลายฉบับ ซึ่งบางฉบับ
 ก็ถอยหลังเข้าไปหาระบบเก่าหลายก้าว บางฉบับก็ก้าวหนายจน
 จนถึงกับให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นสภา
 ผู้แทนหรือพฤฒิสภา

ง. ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับ
 สังคมนานาชาติทั้งหลายนั้น รูปธรรมก็ปรากฏว่าประมาณ ๑๐๐ ปี
 มาแล้วสังคมนานาชาติหลายสังคมได้บังคับให้สังคมศักดินาไทย
 จำต้องยอมให้สังคมนานาชาติใหญ่ๆ ได้มีอิทธิพลในทางศาล,
 ทางศุลกากร, ทางเศรษฐกิจและการเมือง ฯลฯ เห็นว่าสังคม
 ไทยตามสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค อันเป็นผลให้สังคมไทยต้อง
 ตกเป็นสังคมที่เสมือนเมืองขึ้นหรือกึ่งเมืองขึ้นของสังคมนานา
 ชาติเหล่านั้นและเปิดการค้า กับมีการเศรษฐกิจอย่างใหม่ตาม

ทำนองของระบบนานาชาติที่เข้ามาอีกระบบหนึ่งในสังคม
 ศักดินาไทย แต่อนิจจังคือความไม่เที่ยงแท้ของระบบนานาชาติ
 นั้นเองสังคมไทยได้บอกเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคกับสังคม
 นานาชาติใหญ่ๆ น้อยๆ นั้นใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วได้ทำสนธิ
 สัญญาใหม่กับสังคมต่างๆ บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค

ระยะหัวต่อระหว่างระบบคล้ายอาณานิคมหรือกึ่งอาณานิ
 คมกับระบบใหม่ซึ่งต้อง การความเป็นเอกราชสมบูรณ์ยังคงเป็น
 อยู่ เพราะสังคมนานาชาติยังคงมีอยู่ สังคมนานาชาติบางสังคม
 ที่สูญเสียอิทธิพลไปแล้วก็พยายามได้อำนาจคืน แต่สังคมนานา
 ชาติใดได้ฟื้นอำนาจมาก็เป็นเรื่องชั่วคราว เพราะในที่สุดอำนาจ
 นั้นก็ต้องสลายโดยพลังของระบบใหม่ เช่นสังคมนานาชาติ
 ญี่ปุ่นได้มีอำนาจเหนือสังคมไทยในระหว่างมหาสงครามครั้งที่ ๒
 นั้นก็ต้องสลายไปตามกฎแห่งอนิจจัง

เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้นคนจำนวนไม่น้อยใน
 สังคมไทยคิดว่าระบบอาณานิคมอังกฤษ และฝรั่งเศสในเอเชียยัง
 มันคงแข็งแรงอยู่. แต่บัดนี้ก็ประจักษ์ว่าระบบเช่นนั้นได้เสื่อมไป
 เร็วเกินความคาดหมาย เช่น อินเดีย, ปากีสถาน, พม่า, ลังกา,
 มลายู, ได้รับความเป็นเอกราชพ้นจากระบบอาณานิคมของอังกฤษ
 กับพม่า, ลาว, เวียดนาม, ได้รับความเป็นเอกราชพ้นจากระบบ
 อาณานิคมของฝรั่งเศส ดังนั้น จะเห็นได้ว่าระบบนานาชาติย่อม

ไม่จริง แม้จะมีอำนาจและแสนยานุภาพที่แสดงว่าเข้มแข็ง แต่เมื่อระบบชนานภาพได้เจริญเติบโตจนจนเป็น บรมชนานภาพ ซึ่งเป็นชนิดสูงสุดที่ จะพัฒนาอีกต่อไปไม่ได้แล้ว ก็ดำเนิน สู่ความเสื่อมและความสลายในที่สุด. จักรภพโรมันในอดีตก็เป็นตัวอย่างที่ช่วยให้สังคมชนานภาพทั้งหลายบรรดาที่มีอิทธิพลเหนือสังคมไทยเห็นกฎแห่งอนิจจังของเขาได้

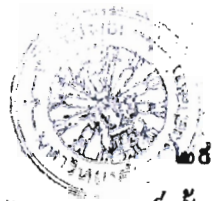
จ. ถ้าเราจะระลึกหรือค้นคว้าศึกษาถึงภายในของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีอยู่หลายศตวรรษ ก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น เราจะเห็นได้ว่าภายในระบบนั้นเองได้มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดยั้งตามวิถีดั้งกล่าวข้างต้น คือมีพลังเก่าและพลังใหม่ภายใน ระบบนั้นเองแต่พลังใหม่ที่ก้าวหน้าของระบบย่อมได้ชัยชนะในการทำให้สังคมไทยก้าวหน้าเท่ากับที่การก้าวหน้านั้นไม่กระทบถึงตัวระบบนั้น การปรับปรุงระบบบริหารและตุลาการในรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลต่อๆ มาเป็นการทำให้สังคมไทยก้าวหน้าบางประการเฉพาะที่เกี่ยวกับราษฎรสามัญทั่วไป แต่ยังคงรักษา ระบบเก่าส่วนบนไว้ เช่นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และอภิสิทธิ์ของพระบรมวงศานุวงศ์ที่ไม่ต้องขึ้นศาลสำหรับราษฎรทั่วไป ฯลฯ แต่ในที่สุดระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ต้องเป็นไปตามกฎแห่งอนิจจังโดยพลังใหม่ของสังคม ส่วนระบบชนานภาพหรือระบบทุนนั้นยังคงมีเหลืออยู่.

จ. ถ้าเราจะพิจารณาสภาพของสังคมไทยที่เป็น อยู่เมื่อก่อน ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๕) อันเป็นสมัยที่ยังมีระบบทาสหรือทาสที่อยู่ในภาคพระยศพิจารณาเพียงสภาพก่อน ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๕) อันเป็นสมัยที่ยังมีระบบทาสอยู่ในภาคพาย์พักก็จะเห็นได้ว่า สังคมไทยเคยผ่านระบบทาสมาแล้วเมื่อไม่นานมานี้เอง ระบบทาสของเรามีกฎหมายอยู่ครบถ้วนบริบูรณ์ ผู้สนใจอาจศึกษาได้ง่ายกว่าระบบทาสกรีกและโรมันจากตำรายุโรปที่ผ่านมามากหลายทอด, หรือจะสอบถามท่านผู้สูงอายุซึ่งจำความในสมัยนั้นได้ก็คงได้ข้อเท็จจริงที่ท่านเหล่านั้นได้ประสบ, ภายในระบบทาสนั้นเองก็มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าเป็นลำดับมา เช่นมีการยกเว้นมิให้ลูกทาสต้องตกเป็นทาสตามพ่อแม่, การกำหนดเกณฑ์อายุทาสเพื่อให้ทาสที่มีอายุครบกำหนดที่บัญญัติไว้ได้มีอิสระภาพหรือความเป็นไท, การบัญญัติให้ทาสมีบุคคลสมบัติแห่งการเป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น ๆ ฯลฯ ในที่สุดระบบทาสก็เลิกไปตามนิตินัยโดยพระราชบัญญัติทาส ร.ศ. ๑๒๔ และใช้บังคับทั่วราชอาณาจักรครบถ้วนเมื่อ ร.ศ. ๑๓๐

เราควรสังเกตไว้ด้วยว่า ระบบทาสในสังคมไทยนั้นได้ยู่คู่เคียงกับระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นเวลานาน

ข. ส่วนการที่จะพิจารณาย้อนหลังขึ้นไปว่าก่อนมีระบบ
ทาสนั้นสังคมไทยเคยอยู่ในระบบใด เราก็อาจจะพิจารณาได้จาก
มนุษย์ดั้งเดิมที่ยังมีเหลืออยู่ในดินแดนแห่งสังคมไทยนั้นเอง เช่น
พวกเงาะ, ชาวนา ฯลฯ ซึ่งเมื่อประมาณ ๒๕ ปีมานี้ยังมีความ
เป็นอยู่ชนิดพเนจร มีได้ยึดถือที่ดินไว้เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตน
และมีความเป็นอยู่ชนิดร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใน
สังคมย่อย ๆ นั้น ซึ่งยังเป็นประเพณีตกทอดมาถึงชาวชนบทใน
ปัจจุบันนี้ที่การร่วมมือกันในการทำนา เช่นการลงแขกไถนา,
ดำนา, เกยข้าว ฯลฯ ชนเผ่าต่างๆ ซึ่งหลายคนเรียกเขาเหล่านี้นว่า
ชาวนา นวนาที่เห็นคนเหล่านั้นเป็นมนุษย์เจ้าของดินเดิม,
ความเป็นอยู่ของเขา ยังคงแสดงให้เห็นซากแห่งระบบปฏิสมสหการ
ที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน

สังคมดั้งเดิมของมนุษย์ที่พัฒนาครบรูปสามัคคีธรรมก็ได้
มีอยู่ ณ ตำบลแห่งหนึ่งระหว่างจังหวัดขอนแก่นกับจังหวัดเลย
เมื่อประมาณ ๕๐ ปีก่อนมานี้ สมเด็จพระบรมราชาธิราชฯ เสนาบดี
กระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นได้เสด็จไปตรวจราชการถึงตำบล
นั้นแล้วได้ทรงเขียนรายงานถึงความเป็นอยู่ร่วมกันตามระบบนี้ว่า
ราษฎรมีความเป็นอยู่อย่างผาสุก ซึ่งพระองค์เปรียบเทียบกับ เห็น
โซเชี่ยลิสต์ สังคมไทยดึกดำบรรพ์ก็มีสภาพเป็น โซเชี่ยลิสต์

ชนิดหนึ่งตามลักษณะที่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยพระองค์นั้น
ได้ทรงพรรณนาไว้ แต่เป็น โซเชี่ยลิสต์แห่งยุคปฏิสมสหการ หรือ
ระบบปฏิสมสหการ

ระบบสังคมนี้ไม่คงอยู่กับที่ คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
[เปลี่ยนแปลงโดยมีระบบใหม่ขึ้นมาแทนที่ ดังนั้นเราอาจจะพบว่าระบบ
ปฏิสมสหการ ได้เสื่อมโทรมไปมากในชนเผ่าดั้งเดิมต่างๆ และ
สังคมที่เสนาบดีพระองค์นั้นตรัสชมเชยความผาสุกไว้ก็ไม่มี
สภาพเหมือนแต่ก่อนแล้ว โดยเปลี่ยนแปลงไปตามระบบใหม่
ของสังคมไทยโดยทั่วไป

ข. ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยพิจารณาจากปัจจุบัน
ถอยไปหาปรากฏการณ์ในอดีตนั้น บัดนี้ ถ้าเราจะลำดับจากอดีต
มาจนถึงปัจจุบันนี้ เราก็จะเห็นว่าในสมัยดึกดำบรรพ์สังคมไทย
เคยมีระบบสังคมชนิดต่างๆ ของมนุษย์ดั้งเดิมซึ่งพัฒนาเคลื่อนไหว
อย่างไม่หยุดยั้ง แต่ก็จัดเข้าอยู่ในประเภทที่เรียกว่า ระบบ
ปฏิสมสหการ (PRIMITIVE COMMUNAL SYSTEM) เมื่อ
ระบบปฏิสมสหการเสื่อมลงไปก็มีระบบใหม่ คือระบบทาส, ระบบ
ศักดินา, ระบบชนาภาพหรือระบบทุน ได้เกิดแทรกขึ้นมาตั้ง
แต่ครั้งสังคมไทยยังมีระบบทาสปะปนอยู่กับระบบศักดินา. เมื่อ
ระบบทาสสลายไปดังกล่าวก่อนแล้วระบบชนาภาพก็ดำเนินคู่เคียง

มากับระบบศักดินา ระบบศักดินาในส่วนที่เกี่ยวกับระบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้สลายไป โดยการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ระบบธนาภาพ
ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบคล้ายอาณานิคมตามสนธิสัญญาที่ไม่
เสมอภาคได้หมดไปตามที่กล่าวมาแล้ว. ระบบของสังคมไทย
ในปัจจุบันจึงมีบางส่วนของระบบศักดินา, ผสมกับระบบ
ธนาภาพในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์การผลิตแบบใหม่
ระหว่างคนไทยด้วยกันเอง, และระบบธนาภาพในส่วนที่
เกี่ยวกับความสัมพันธ์ การผลิตระหว่างคนไทยและคนต่างด้าว
ที่เข้ามาในภาพมหาศาล หรือบรมธนาภาพ, ส่วนของสังคม
ไทยในปัจจุบันจะเรียกกันว่ากระโหลกนี้ที่สุดแต่ความพอใจของ
ผู้เรียก ซึ่งอาจเรียกตามสูตรสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่สิ่งที่
สำคัญยิ่งก็คือสภาวะที่เป็นจริงซึ่งเป็นสาระ
ปัจจุบันนี้สังคมไทยจึงอยู่ในระหว่างหัวต่อระหว่างระบบ
ต่าง ๆ ข้างบนนั้น ซึ่งสลับซับซ้อนและยังเป็นหัวต่อระหว่าง
ระบบเหล่านั้นกับระบบที่ใหม่กว่าซึ่งราษฎรเรียกร้อง กันอยู่ใน
ปัจจุบันนี้ต้องการใหม่ประชาธิปไตยสมบูรณ์ เช่นให้ยกเลิก
สมาชิกสภาประเภทที่ ๒ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ทั้งหมด ๆ ละ ๑

สิ่งทั้งหลายย่อมเป็นอนิจจัง

๕ . . .

ในส่วน ที่เกี่ยวกับมนุษยสังคมทั้งหลายในสกลโลกนี้
ตำรามนุษยชาติวิทยาที่ดี, ประวัติศาสตร์ของโลกที่ดี, วิทยา-
ศาสตร์ทางสังคมซึ่งอาศัยข้อเท็จจริงที่ตำราเหล่านั้นได้ค้นคว้าไว้
ประกอบด้วยปรากฏการณ์ที่ประจักษ์ชัด ย่อมรับประกันว่ามนุษยชาติ
ในสมัยถัดมาบรรพ์ได้อยู่ในระบบสังคมประเภทเดียวกัน คือ
ระบบปฐมสหการ ทำนองเดียวกับที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว
สำหรับสังคมไทย

ก. ถ้าจะศึกษาค้นคว้าถึง ที่มาแห่งระบบปฐมสหการ
แล้ว ก็จำต้องกล่าวถึง ที่มาของมนุษยชาติ ทั้งปวง

นักศึกษามัธยมใหม่แทบทุกคนย่อมรู้อยู่แล้วว่ามนุษยชาติ
ได้พัฒนามาจากกบเป็นเวลาหลายแสนปีมาแล้ว แม้แต่ศึกษารุ่น
ข้าพเจ้าก็เคยได้ยินครูสอนไว้เมื่อ ๕๐ ปี ก่อนโน้นถึงที่มาของ
มนุษยชาติดังกล่าวนี้

ถิ่นอันเป็นที่มาของมนุษยชาตินี้ นักวิทยาศาสตร์ทาง
สังคมผู้หนึ่ง ชื่อ เองเกลส์ ได้มีความเห็นเช่นเดียวกับ นักวิทยา-
ศาสตร์ทางธรรมชาติเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ว่า ในยุคที่ ๓

ของโลก คือเมื่อหลายแสนปีมาแล้วได้มีกบจำพวกหนึ่งที่ได้พัฒนา สูงกว่าวานรทั้งปวงซึ่งมีสังขารเกือบครบถ้วนเป็นมนุษย์ชาติ กบจำพวกนี้อาศัยอยู่ในที่ใดที่หนึ่งแห่งอาณานิเวศที่มีอากาศอบอุ่น ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ผู้หนึ่งสันนิษฐานว่าอาจเป็นท้องที่ในทวีปใหญ่ซึ่งบัดนี้จมไปอยู่ก้นมหาสมุทรอินเดีย

สังคมไทยในยุคปัจจุบันตั้งอยู่ในอาณานิเวศที่มีดินแดนส่วนหนึ่งติดกับมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งอาจเป็นดินแดนที่เหลืออยู่ของทวีปที่จมไปอยู่ก้นมหาสมุทรอินเดียก็ได้ ถ้าหากนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เห็นพ้องต้องกันกับนักวิทยาศาสตร์ทางสังคมดังกล่าวแล้วในหลักการ แม้การคำนวณเวลาของยุคจะผิดเพี้ยนกันไปบ้าง เช่นในปัจจุบันคำนวณกันว่าเป็นเวลา หลายล้าน ปี แทน หลายแสน ปี ก็ตาม ข้าพเจ้าก็เห็นว่าดินแดนส่วนหนึ่งแห่งสังคมไทยนี้เองเป็นถิ่นของกบที่พัฒนามาเป็นมนุษย์ชาติ อันที่จริงเราได้ยินพูดกันถึงคนป่าที่ภาษามลายูเรียกว่า “อูรัง อูตัง” ซึ่งเคยมีอยู่ในป่าภาคใต้ของสังคมไทยเหมือนกัน แม้ในภาคเหนือเราก็เคยมีกบจำพวกนี้ ซึ่งบางทีผู้จับมาแสดงให้ดูในงานวัดเมื่อหลายปีมาแล้ว นอกจากนั้นก็ยังมีมนุษย์ดั้งเดิมเผ่าต่างๆ ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วในข้อก่อน

นักปราชญ์ผู้หนึ่งได้กล่าวถึงมนุษย์เผ่าต่างๆ ที่กระจัดไปอยู่ทั่วโลกนั้นว่าไปจากแหล่งเดิมนี้เอง ก็ท่านให้ความเห็นว่าเมื่อมนุษย์ได้รู้จักบริโภคสิ่งที่สามารถกินเป็นอาหารได้แล้วก็รู้จักอาศัยอยู่ในท้องที่ซึ่งมีดินฟ้าอากาศต่างๆ แล้วมนุษย์บางจำพวกจึงได้เคลื่อนจากถิ่นเดิมซึ่งมีอากาศอบอุ่น ไปอยู่ในอาณานิเวศที่มีอากาศเย็นกว่าและหนาวกว่า ฤดูกาลในอาณานิเวศใหม่ซึ่งมีทั้งฤดูร้อนฤดูหนาวทำให้มนุษย์มีความต้องการเกิดขึ้นใหม่ คือที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่ม เพื่อป้องกันความหนาวและความแฉะชื้น แร้งงานประเภทใหม่ และ กิจกรรมใหม่ ก็เกิดขึ้นตามความต้องการใหม่ ในเรื่องช่วงบัจจ

ดังนั้น มนุษยชาติทั้งปวงที่ถือกำเนิดมาจากแหล่งเดิมด้วยกันจึงมีระบบสังคมดั้งเดิมอย่างเดียวกัน ซึ่งเป็นสมบัติแห่งระบบปฐมสหการ ระบบนี้ได้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงภายในระบบนั้นอย่างไม่หยุดยั้ง แต่มนุษย์ที่แยกย้ายกระจัดกระจายจากถิ่นเดิมไปอยู่ทั่วโลกนั้นก็ย่อมมีสัญชาตญาณพิเศษผิดเพี้ยนกันตามสภาพและภูมิประเทศ ส่วนลักษณะทั่วไปของระบบปฐมสหการนั้นย่อมเหมือนกันในสาระสำคัญ ดังที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ในเรื่องระบบปฐมสหการของสังคมไทย

ข. เนื่องจากสัญลักษณ์พิเศษของแต่ละสังคม, สังคมต่าง ๆ จึงพัฒนาเข้าสู่ระบบสังคมประเภทอื่น ๆ ซ้ำเร็วต่าง ๆ กัน ตามปกติของสังคมส่วนมากนั้น ต่อจาก ระบบปฐม-สหการ แล้วมนุษย์สังคมก็เข้าสู่ ระบบทาส (SLAVE SYSTEM) ต่อจากระบบทาสก็เข้าสู่ ระบบศักดินา (FEUDAL SYSTEM) ต่อจากระบบศักดินาก็เข้าสู่ ระบบชนาภาพ หรือ ระบบทุน (CAPITALIST SYSTEM) และต่อจากระบบชนาภาพก็มีหลายสังคมที่เข้าสู่ ระบบสังคมนิยม หรือที่บางท่านเรียกว่า ระบบสังคมนิยม (SOCIALIST SYSTEM)

ค. ระบบสังคมใดไม่อาจที่จะคงอยู่กับที่ แม้ว่าจะเห็นขรรังไว้ได้หนักแน่นเพียงใดก็ตาม หรือยอมให้ระบบอื่น ๆ ผ่านไปก่อนหลายระบบก็ตาม แต่ในที่สุดก็ต้องถึงจุดใดจุดหนึ่งที่ต้องประสบกับส่วนมากของสังคมที่ก้าวหน้าไปเช่นระบบปฐมสหการของชนบทระหว่างจังหวัดขอนแก่นกับจังหวัดเลย ซึ่งในที่สุดก็ต้องเข้าร่วมจุดเดียวกันกับระบบของคนส่วนมากในสังคมไทย

ระบบปฐมสหการของมนุษย์มากหลายในอาฟริกาและในอเมริกาที่คงค้างอยู่จนกระทั่งถึงชาวยุโรปได้พัฒนาเข้าสู่ระบบ

ชนาภาพแล้วนั้นก็ต้องเคลื่อนไหวหรือถูก สังคมเจ้าอาณานิคม บังคับให้เคลื่อนไหวเร็วขึ้นในการเข้าสู่ระบบทาส หรือบางสังคมก็กระโดดข้ามจากระบบทาสไปเข้าแถวของระดับศักดินา หรือเข้าแถวในระดับใดระดับหนึ่งของระบบชนาภาพ ชนเผ่าที่อยู่แถบขั้วโลกเหนือซึ่งยังคงมีระบบปฐมสหการอยู่จนกระทั่งสถาปนาสหภาพโซเวียตนั้นก็ได้อะโดดข้ามระบบทาส, ระบบศักดินา, ระบบชนาภาพ, เข้าสู่ระบบสังคมกิจของสหภาพโซเวียตทีเดียว

ระบบสังคมต่าง ๆ จึงไม่อาจนิ่งคงอยู่กับที่ได้ชั่วกัลปาวสาน

๖ . . .

ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ในตอนที่ ๕ ข้างต้นถึงความชำ
 เร่วต่างกันในการที่แต่ละ สังคมจะพัฒนาเข้าสู่ระดับ ทั่วไปในชั้น
 หนึ่งนั้น จึงเป็นการจำเป็นที่นักสังคมของแต่ละประเทศจะต้อง
 พิจารณาสัญญลักษณ์พิเศษแห่งสังคมของตน มิฉะนั้นก็อาจลุ่ม
 หลงเอาลักษณะของสังคมอื่นมาเป็นของสังคมตน อันเป็นการ
 ทำให้การวินิจฉัยปัญหาแห่งสังคมของตนผิดพลาด

การศึกษาจากตำราทางสังคมนั้น นักปราชญ์วิทยาศาสตร์
 ทางสังคมได้เตือนไว้เสมอว่าให้ถือตำราเป็นหลักฐานเท่านั้น ส่วน
 การปฏิบัติตามหลักนำจะต้องเป็นไปตาม ความเหมาะสมแก่
 สภาพของแต่ละสังคมตามภูมิประเทศและกาลสมัย

นักปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวเตือนนักสังคมที่ล่าหลังไว้ว่า

“จงตัดเลือกให้เหมาะสมแก่ดิน
 ไม่ใช่ตัดดินให้เหมาะสมแก่เลือก”

สุภาษิตของไทยก็มีว่า

“เห็นช้างขอย้ายตามช้าง”

สุภาษิตทั้งสองนั้นเป็นสุภาษิตที่กำหนัด โดยเฉพาะ
 สุภาษิตไทยบทนั้นหนักหนาแล้วตั้งแต่โบราณกาล แต่ก็ยังกำ
 หนัดอยู่เสมอ ผู้ใดไม่ทำตามลัทธิวัลถกคัดแบบจากสังคมอื่นมา
 หักกันจึงเป็นผู้ล่าหลัง

๗ . . .

เมื่อเราได้พิจารณาปรากฏการณ์แห่งความเคลื่อนไหว
 ของสังคมต่าง ๆ มาพอสังเขปที่จะทำให้เห็น สัจจะ ของกฎแห่ง
 อนิจจังแล้ว เราก็ควรพิจารณาต่อไปอีกขั้นหนึ่งว่าอะไรเป็นสมมุ
 ฐานของสังคมที่เกี่ยวข้องสังคมทั้งระบบ และทฤษฎะทางสังคม
 ในการเคลื่อนไหว

ดังนั้นเราจึงต้องเข้าสู่ปัญหาปรัชญาซึ่งเมื่อก่อนหลายได้กัน
 กว่ากันมาช้านานว่า อะไรเป็นสมมุฐานของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็น
 รากฐานของสิ่งทั้งหลายรวมทั้งมนุษย์ และสังคมของมนุษย์ให้มี
 อาการเคลื่อนไหวไป

ก. ปรัชญามีหลายสำนัก แต่ถ้าจะรวมเข้าแล้วแยกออก
 เป็นประเภทใหญ่ก็จะมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่เท่านั้น คือฝ่ายหนึ่ง
 ถือว่า จิต เป็นสมมุฐานของสิ่งทั้งหลายซึ่งเราเรียกว่า จิตธรรม
 อีกฝ่ายหนึ่งถือว่า สสาร เป็นสมมุฐานของสิ่งทั้งหลายซึ่งเราเรียก
 ว่า สสารธรรม

ลัทธิที่ถือว่า อาตฺ เป็นสมมุฐานตามคติของเมธีกรีกโบ
 รากบางจำพวก และลัทธิที่ถือว่า วัตถุ เป็นสหรณะหรือวัตถุนิยม
 ตามคติของปรัชญาเมธีฝรั่งเศสแห่งคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ก็รวมอยู่

จ. ส่วน จิตตธรรม นั้นเล่าก็มีผู้เข้าใจชนิดเอียงสุด
 เหยิงถึงกับปฏิเสธอิทธิพลของสสารพระพุทธเจ้าก็ได้ทรงพิสูจน์
 แล้ว เช่นเมื่อก่อนพระพุทธองค์ตรัสรู้สมาสัมโพธิญาณนั้น
 พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญทุกขกิริยาไม่เสวยพระกระยาหารตามวิธี
 ของจิตตธรรมในอินเดียสมัยก่อนโน้น, ในที่สุดพระพุทธองค์
 ทรงเห็นว่าวิธีจิตตธรรมเช่นนั้นไม่นำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริง จึง
 ได้กลับเสวยพระกระยาหาร ซึ่งแสดงถึงวาระแห่งการตรัสรู้ของ
 พระพุทธองค์, ซึ่งแสดงว่าพระพุทธองค์มิได้ทรงปฏิเสธอิทธิพล
 ของจิตปุบิฉัยที่เป็นสสารให้ร่างกายของมนุษย์เคลื่อนไหวไปได้
 กล่าวคือ ร่างกายของมนุษย์ย่อมประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งมี
 อวัยวะสมองอยู่ด้วยที่ทำให้มนุษย์มีความคิด ความคิดของมนุษย์
 เป็นผลที่ประดังของสมอง พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้มนุษย์
 ตัดกิเลสเพื่อมิให้หลงไหลในวัตถุ สสารธรรมิกที่แท้จริงก็จะ
 ต้องยอมรับว่า วิธีสอนให้บุคคลไม่หนักไปในทาง เสพสุข นั้น
 ก็เป็นวิธีสอนไว้ในพระพุทธศาสนา

๘ ...

ท่านผู้อ่านย่อมสังเกตได้ว่า สังขารของมนุษย์นั้นย่อม
 ประกอบด้วย ร่างกาย และ จิตใจ ร่างกายของเราประกอบด้วย
 สสาร คือมีของแข็ง, ของเหลว, และก๊าซ จิตใจของเราเป็น
 ความคิดที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวแห่งอวัยวะสมองอันเป็น
 ส่วนหนึ่งของร่างกาย ไม่มีร่างกายก็ไม่มีความคิดหรือจิตใจเกิด
 ขึ้นมาได้

มนุษย์สังคมก็มีกายาพพ หรือนัยหนึ่งร่างกายของสังคม
 คือสถาบันต่าง ๆ อันประกอบเป็นระบบของสังคม ทัศนะทาง
 สังคม หรือนัยหนึ่ง จิตใจทางสังคม ก็เกิดขึ้นจากกายาพพของ
 สังคม

กายาพพ หรือร่างกาย ของสังคม นั้น มิใช่ จะเกิด ขึ้นมา
 ลอย ๆ คือต้องมีสสารทางสังคมซึ่งเป็นสมมุติฐาน

อะไรเป็นสสารทางสังคม ?

นี่เป็นปัญหาที่เราจะต้องค้นคว้าถึงสาเหตุที่คลบบรรดาให้
 มนุษย์ต้องรวมกันอยู่เป็นสังคม

ก. ในการดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นมนุษย์จำเป็นต้องมีชีวปัจจัยแม้
 เราสามารถตัดกิเลสในทางเสพสุขโดยจำกัดความต้องการใน

ช่วยปัจจัยให้เหลือน้อยได้เพียงใดก็ตาม แต่เรายังมีความจำเป็น ในจุดปัจจัยหรือปัจจัยทั้งสี่ คือ อาหาร, เครื่องนุ่งห่ม, ที่พักอาศัย, ยารักษาโรคเท่าที่จำเป็นแก่สภาพ

นอกจากความต้องการปัจจัยดำรงชีพทางกายแล้ว มนุษย์ ยังมีความต้องการความสุขทางใจ ซึ่งรวมทั้งทางวัฒนธรรมด้วย แม้เราสามารถตัดกิเลส ในทางวัตถุให้น้อยลงได้เพียงใดก็ตาม แต่เรายังมีความจำเป็นในเครื่องอุปกรณ์แห่งการศึกษาอบรม เพื่อ ขัดเกลากิเลส เช่น เราจำเป็นต้องมีหนังสือ, กระดาษ, ดินสอ, เป็นต้น

ดังนั้น ความต้องการของมนุษย์ในการดำรงชีพทางกาย หรือทางใจก็มีรากฐานยังลงไปถึงช่วยปัจจัยนั่นเอง

ข้าพเจ้าต้องขอขำไว้อีกครั้งหนึ่งว่า การที่ข้าพเจ้ากล่าวถึง ช่วยปัจจัยว่าเป็นรากอันลึกซึ้งแห่งชีวิตของมนุษย์นั้น, ข้าพเจ้า กล่าวในทางวิทยาศาสตร์แห่งสังคม ที่ถือว่าสสารเป็นสมุฏฐาน ของสิ่งทั้งหลาย, ไม่ใช่ถือปรัชญานิยมวัตถุ หรือวัตถุนิยมที่ เกิดขึ้นในฝรั่งเศสเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อันเป็นบ่อเกิดแห่ง ความเข้าใจผิดของบุคคลจำนวนมากน้อยที่กว่าปรัชญาฝ่ายสสาร ใดๆ ก็จะมีวัตถุนิยมเช่นกัน

ลามแตรี (LAMETTRIE) นักปรัชญาฝรั่งเศสที่นิยม วัตถุนั้นได้นิยมวัตถุนิยม เพราะผู้นี้ได้อธิบายไว้ว่ามนุษย์นั้น เป้าหมายเหมือนเครื่องจักรชนิดหนึ่ง จิตนั้นมีไขอะไรอัน หาก เป็นส่วนหนึ่งของอินทรีย์. เมื่ออินทรีย์สลายไปแล้วจิตก็หมดไป ไม่มีอะไรอีก ครั้นแล้วผู้ให้ผลสรุปทางจิตศาสตร์ว่า ระหว่าง ทัมนุชย์มีชีวิตนั้นต้องทำให้เกิดความช่นบานแก่วิสัยและหาความสุขเกษมสำราญ ทรรสนะวัตถุนิยมของปรัชญาชนิดที่กล่าวนี้ได้ ถูกได้จากเมธีสารธรรมวิทยาศาสตร์ ดังนั้น เพื่อไม่ให้ปะปนกับ ปรัชญาวัตถุนิยมดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงเรียก ปรัชญาฝ่ายสสารที่ ถือหลักวิทยาศาสตร์ ว่า “สสารธรรม” เพราะเป็นเรื่องของ วิทยาศาสตร์ และมีหลักสั่งสอนมิให้สสารธรรมิกเสพสุขแบบ วัตถุนิยมฝรั่งเศส

ข. ในการมีชีวิตช่วยปัจจัยดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการผลิต ช่วยปัจจัยเหล่านั้น. ขอให้เราพิจารณาความจริงว่ามนุษย์แต่ละคน ไม่อาจทำการผลิตได้ด้วยตนเองทุก ๆ อย่าง บางคนสามารถผลิต ข้าวได้ แต่ผลิตเครื่องนุ่งห่มหรือที่พักอาศัยหรือยารักษาโรคไม่ได้ บางคนสามารถทำงานทางกำลังกายหรือทางสมอง แต่ผลิตข้าว บำปัจจัยโดยตรงด้วยตนเองไม่ได้ทุกอย่าง บางคนไม่ผลิตหรือออก แรงด้วยตนเอง แต่มีปัจจัยการผลิตที่จะใช้ให้คนอื่นทำงานเพื่อ ตน บางคนเช่นบุตรต้องอาศัยช่วยปัจจัยของบิดามารดา ฯลฯ

ดังนั้น มนุษย์จึงไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวโดยลำพังได้ คือจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันอยู่เป็นสังคม เพื่อได้มาซึ่งชีวิตรบรื่นโดยการผลิต

ความสัมพันธ์การผลิตระหว่างมนุษย์ในสังคม อาจเป็นชนิดที่สมาชิกทั้งหลายของสังคมมีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันพี่น้อง เช่น ระบบปฐมสหการและระบบสังคมนิยม หรืออาจเป็นชนิดที่คนจำนวนน้อยส่วนหนึ่งในสังคมซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตใช้ให้สมาชิกส่วนมากของสังคมซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิตทำงานเพื่อเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้น เช่น ระบบทาส, ระบบศักดินา, และระบบชนาภาพ หรืออาจเป็นความสัมพันธ์ชนิดผสมระหว่างประเภทต่าง ๆ

ค. วรรณะ, หรือ ฐานันดร, หรือ ชนชั้น ซึ่งแปลมาจากศัพท์อังกฤษ CLASS นั้น เป็นการแบ่งสมาชิกแห่งสังคมตามฐานะและวิถีดำรงชีพแห่งสภาพความเป็นอยู่ทางชีวิตรบรื่นในสังคม

ในสังคมปฐมสหการ สมาชิกทั้งหลายร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันพี่น้อง ฐานะและวิถีดำรงชีพของสมาชิกแห่งสังคมจึงไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ภาวะแห่งการที่จะแบ่งแยกออกเป็น วรรณะ หรือ ฐานันดร หรือ ชนชั้น จึงไม่มี

ในสังคมทาส, ศักดินา, ชนาภาพ, ซึ่งสมาชิกในสังคมมีฐานะและวิถีดำรงชีพต่าง ๆ กัน สมาชิกในสังคมก็แบ่งแยกออกเป็นวรรณะ, หรือฐานันดร, หรือชนชั้นต่าง ๆ และยังฐานะและวิถีดำรงชีพของสังคมประเภทเหล่านี้สลับซับซ้อนมากเพียงใด วรรณะหนึ่ง ๆ ก็ยังแบ่งแยกออกเป็นจำพวกและเหล่าย่อยอีกหลายอย่าง ในสังคม สังคมนิยม ซึ่งตามนิเทศน์ฐานะและวิถีดำรงชีพของสมาชิกแห่งสังคมจะไม่แตกต่างกัน แต่เมธีวิทยาศาสตร์ทางสังคมก็ได้กล่าวไว้ว่า ชากแห่งความคิดของสังคมเก่าจะยังคงค้างอยู่อีกกาลหนึ่ง

ง. การจำแนกสมาชิกของสังคมตามฐานะและวิถีดำรงชีพนั้น รูปแบบของยุโรปกับของเอเชียได้ผิดแผกแตกต่างกันบ้าง แต่ในสาระแล้วก็ตามถึง ฐานันดรสมบัติ คือ ปัจจัยการผลิต เป็นหลักสำคัญ โดยจำแนกตามความมากน้อย และจัดชอบตามฐานะและวิถีดำรงชีพที่มีสัญลักษณ์พิเศษออกไปอีก

(๑) ในทางยุโรปนั้นปรัชญาเมธีได้อาศัยหลักของชาวโรมันซึ่งจำแนกบุคคลเพื่อรับใช้สังคมในกองทัพ เรียกเป็นภาษาละตินว่า CLASSIS (คลัสซิส) ซึ่งภาษาอังกฤษแปลมาเป็น CLASS (คลาส) และท่านที่นิยมแบบยุโรปได้แปลเป็นไทยว่า “ชนชั้น”

ในสมัยโรมันนั้นได้แบ่งบุคคลออกเป็น “คลาสส์” ต่างๆ เพื่อรับใช้สังคมในกองทัพ โดยถือตามกำลังสมบัติของบุคคล เพราะบุคคลที่เป็นนักรบในกองทัพโรมันนั้นจะต้องมีอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนเอง ผู้ใดมีสมบัติมาก เช่นมีม้า, รถ, ทาส มากก็อยู่ในประเภทชั้นสูง ผู้ใดมีสมบัติน้อยลงมากก็อยู่ในชั้นต่ำลงมา ผู้ใดไม่มีสมบัติจะรับใช้สังคมได้ก็แต่โดยมีลูกภาษาละตินเรียก ลูกว่า PROLES (โปรเลส) จึงแปลสภาพนั้นมาเป็น PROLETARIUS (โปรเลตารีอุส) ซึ่งหมายถึง ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

ภาษาฝรั่งเศสแปลคำ PROLETARIUS มาเป็น PROLETARIAT (โปรเลตารีอาต์ หรือออกสำเนียงเร็วเป็นโปรเลตารี-ยาต์) อังกฤษเอาคำฝรั่งเศสนี้ไปทับศัพท์แต่ออกสำเนียงว่า “โพรเลตารีเยต” ซึ่งมีผู้แปลว่า ชนกรรมาชีพ, แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าควรแปลว่า ชนชั้น หรือ วรรณะผู้ไร้สมบัติ

ภาษาจีนเคยใช้ทับศัพท์อยู่นานโดยออกสำเนียงว่า “ผู้หลอ เลียะ ทะเลียะ ย่า” แต่ในที่สุดใช้ศัพท์ใหม่ว่า “อูลานเจียจี้” (แต่จิวออกสำเนียง : บ้อชวโกยิบ) ซึ่งแปลว่าชนชั้นหรือวรรณะที่ไม่มีสมบัติ หรือ ไร้สมบัติ

(๒) ส่วนอาชีพใดซึ่งถือคติอันดูที่เผ่าแพรร้อยทั่วไปในดินแดนส่วนหนึ่งของโลกนั้น จำแนกบุคคลในสังคมออกเป็น “วรรณะ” ซึ่งตามมูลศัพท์แปลว่า ผิว หรือ สีเนื้อ

ในยุคพระเวทหลายศตวรรษก่อนพุทธกาลนั้น มโนสาราจารย์ได้จำแนกบุคคลในสังคมออกเป็น ๔ วรรณะ โดยคำนึงถึงฐานะและวิถีดำรงชีพ คือแบ่งบุคคลในสังคมออกเป็น ๔ วรรณะ ได้แก่ พราหมณ์ ซึ่งเป็นนักบวชได้รับความยกย่องให้เป็นผู้ใหญ่ หัวหน้าสังคม, กษัตริย์ ซึ่งเป็นนักรบ ผู้ถืออาวุธป้องกันสังคม, แพศย์ เป็นผู้ทำการเลี้ยงสัตว์และทำการค้า มีสมบัติบ้านเรือน, ศूทร คือผู้ไม่มีสมบัติ ซึ่งต้องรับใช้วรรณะที่สูงกว่า

การแบ่งวรรณะแห่งยุคพระเวทได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขในสมัยต่อมา การแบ่งวรรณะที่ใช้อยู่ในแคว้นมคธและแคว้นโกศลเคยเมื่อครั้งพุทธกาลได้เข้ามาสู่สังคมไทยหลายศตวรรษแล้ว คือวรรณะกษัตริย์ เป็นเจ้าของที่ดินสูงสุดของสังคม, พราหมณ์ตกลงไปเป็นครูของกษัตริย์. ส่วนผู้สมบัตินั้นได้จำแนกออกเป็น ๓ อันดับ คือ

อันดับที่ ๑ ได้แก่ “เศรษฐี” คือคนมั่งมีที่ดินและสมบัติมากในสังคม

อันดับที่ ๒ ได้แก่ “คฤหบดี” คือผู้ครองเรือนซึ่งมีที่ดินและสมบัติขนาดกลาง

อันดับที่ ๓ ได้แก่ “กระฎุมพี” คือพ่อค้าเมือดพขในชนบทและให้ชวนาสู่เงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งถือเป็นวรรณะที่เกอบจะตกเป็นคนชนตา

อันที่จริงมวลราษฎรไทยเข้าใจความหมายของ วรรณะ
กรรมพี ได้ดีพอสมควรทีเดียว จึงเรียกวรรณะนี้คู่กันไปกับ
ข้าที่ดิน หรือ ไพร่ ว่า “ไพร่กรรมพี” ถ้าจะเทียบกับการ
แบ่งชนชั้นแบบยุโรปแล้ว ก็เท่ากับ นายทุนน้อย เท่านั้นเอง
ฉะนั้นกรรมพีจึงเป็นวรรณะที่ต่ำกว่าชนชั้น ซึ่งเรียกตามภาษา
ฝรั่งเศสว่า BOURGEOIS (บัวร์จัวส์) ซึ่งเป็นนายทุนขนาดใหญ่โต
มโหฬาร

วิทยาศาสตร์ทางสังคมนิยมไว้ว่า บัวร์จัวส์ ได้แก่นายทุน
สมัยใหม่ ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมฯ ดังนั้น
ถ้าจะเทียบคติกับฮินดูเรื่องวรรณะแล้ว “บัวร์จัวส์” ก็น่าจะได้
แก่วรรณะ “เศรษฐี” แต่ “บัวร์จัวส์” นั้นในชั้นเดิมเป็นพ่อค้า
ซึ่งได้รับสัมปทานจากเจ้าศักดินาให้ปกครองบุรี ซึ่งเป็นปฐมกาล
แห่งการปกครองเทศบาล แต่ต่อมาพวกนี้ได้สะสมสมบัติไว้มาก
แล้วทำการสู่เจ้าศักดินาซึ่งทำให้เจ้าศักดินาหมดอำนาจไป แล้ว
ตนเองก็ครองสังคมแทน ซึ่งเท่ากับเป็น เจ้า ชนิดหนึ่ง คือ
เจ้าปัจจัยการผลิตของสังคม ซึ่งเป็นสมบัติของสังคม ข้าพเจ้า
จึงเรียก บัวร์จัวส์ ว่า เจ้าสมบัติ

๙ . . .

กายาพพ หรือนัยหนึ่งร่างกายของสังคม คือสถาบันและ
ระบบต่าง ๆ ของสังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งสภาพความเป็นอยู่
ทางชีวปัจจัยของสังคม สถาบันใหญ่น้อยและระบบปกครอง
ของสังคม ที่กล่าวกันว่ามีหน้าที่ ระบุบทบาทบำรุงสุขของราษฎร
นั้น ถ้าจะสาวไปถึงรากอันลึกซึ้งก็คือสภาพความเป็นอยู่ทางชีว
ปัจจัยนั่นเอง เพราะความต้องการในการดำรงชีพ ไม่ว่าทางกาย
หรือทางใจ ก็ต้องอาศัยชีวปัจจัย แม้จะจำกัดให้น้อยลงได้
เพียงใดก็ตาม ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว

ก. เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจเพื่อป้องกันความเข้าใจผิด
จากสูตรสำเร็จเพียงแง่เดียวไว้ด้วยว่า การที่สูตรสำเร็จอันหนึ่ง
กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจเป็นรากฐานการเมือง และระบบการเมืองเกิด
มาจากสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมนั้น มีความ
หมายในการแสดงถึง ที่มา ของสิ่งเหล่านั้น แต่ความสัมพันธ์
ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมืองก่ิด หรือระหว่างสภาพความเป็นอยู่
ทางชีวปัจจัยกับการเมืองก่ิด ย่อมมีผลสะท้อนถึงกัน คือเมื่อ
การเมืองต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจ หรือตามสภาพความ

เป็นอยู่ทางชีวปัจจัยในขณะใดขณะหนึ่งแล้ว สถาบันและระบบการเมืองใหม่ ก็ก่อให้เกิดสภาพที่ทำให้สังคมพัฒนาต่อไปใหม่ เช่นสถาบันและระบบการเมืองซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ก่อให้เกิดสภาพที่เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์การผลิตหลายอย่างดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น การเปลี่ยนแปลงสถาบัน และระบบการเมืองในสังคมอื่นก็ทำนองเดียวกัน ที่ก่อให้เกิดสภาพอันสะท้อนไปถึงสภาพแห่งความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยอันเป็นรากฐาน ไม่มีการอภิวัตน์ใดที่จะเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตได้ในทันใดทุกอย่าง แม้การอภิวัตน์นั้นจะได้รับการยกย่องว่าก้าวหน้าที่สุด แต่ก็ต้องใช้เวลาเปลี่ยนแปลงโดยอาศัย สภาพใหม่ นั้น

ข. สภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมเป็นอย่างไร สถาบันและระบบของสังคมก็เป็นเช่นนั้น กล่าวคือ

(๑) ในสังคมแห่งระบบปฐมสหการ ซึ่งสมาชิกแห่งสังคมมีความเป็นอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง ระบบสังคมก็เป็นไปในลักษณะของสามัคคีธรรมภายในครอบครัว คือไม่จำเป็นต้องมีอำนาจรัฐ ประมุขแห่งสังคมเป็นบุคคลที่สมาชิกแห่งสังคมยกย่องนับถือประดุจเป็นพ่อแม่ที่คอยดูแลความผาสุกของสมาชิกทั้งปวงโดยไม่ต้องใช้อำนาจบังคับกดขี่

(๒) ในสังคมแห่งระบบทาส ซึ่งบุคคลส่วนน้อยในสังคมที่เป็นเจ้าทาสมีสิทธิใช้ให้คน ส่วนมากในสังคมทำงานเหมือนสัตว์พาหนะนั้น ระบบสังคมก็ต้องเป็นระบบที่ เจ้าทาสมีอำนาจรัฐ อย่างสมบูรณ์ที่สามารถบังคับกดขี่ทาสให้ทำงานได้

(๓) ในสังคมแห่งระบบศักดินา ซึ่งแม้เจ้าศักดินาจะได้ลดความกดขี่สมาชิกแห่งสังคมให้น้อยลงกว่าระบบทาสที่ดี แต่เจ้าศักดินาก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมี อำนาจรัฐ เพื่อบังคับคนส่วนมากในสังคมให้ทำงาน สถาบันและระบบสังคมศักดินาจึงเป็นไปตาม อำนาจรัฐ นั้น

(๔) ในสังคมแห่งระบบชนาภาพ ซึ่งแม้เจ้าสมบัติจะสามารถใช้ปัจจัยการผลิตของสังคมใช้ให้คนส่วนมากในสังคมทำงานโดยมี ค่าจ้าง ก็ตาม แต่เจ้าสมบัติก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมี อำนาจรัฐ ในการบังคับให้เป็นไปตามความต้องการของตน สถาบันและระบบสังคมชนาภาพจึงเป็นไปตาม อำนาจรัฐ นั้น

(๕) ในบางสังคมที่เข้าสู่ระบบสังคมทุนนั้น แม้ในทางนิทินัยจะไม่มีวรรณะเนื่องจากไม่มีฐานะและวิถีดำรงชีพแตกต่างกันระหว่างสมาชิกของสังคมทางหลักการที่ดี แต่นักปราชญ์วิทยาศาสตร์ทางสังคมก็กล่าวไว้ว่า ชากแห่งความเคยชินและ

พรรคนี้ก็ยังคงมีเหลืออยู่อีกกาละหนึ่ง ฉะนั้นราษฎรส่วนมาก
ในสังคมก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจอธิปไตย ในระหว่าง
กาละนั้น สถาบันระบบสังคมก็จึงเป็นไปตาม อำนาจอธิปไตย นั้น

ค. ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ข. ข้างต้นนี้ ผู้อ่านย่อมเห็น
ได้ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นเครื่องมือของวาระที่ปกครองในสังคมที่
สมาชิกแบ่งออกเป็นวาระต่างๆ สถาบันและระบบสังคมซึ่ง
จะประกอบด้วยอำนาจอธิปไตยหรือไม่ก็ดี ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตาม
สภาพแห่งความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยที่เป็นรากฐาน

จริงอยู่ ในทางนิติบัญญัติจากกล่าวกันว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของ
สมาชิกทั้งหลายแห่งสังคม แต่ในทางพฤตินัยนั้น สมาชิกแห่ง
สังคมผู้ถืออำนาจอธิปไตยคือวาระที่ปกครองสังคมซึ่งใช้อำนาจอธิปไตย
เพื่อประโยชน์แก่วาระของตนยิ่งกว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
ของสังคม ดังนั้น การแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วนตามทฤษฎี
ของ มอนเตสกีเออร์ ชาวฝรั่งเศสซึ่งเป็นแบบฉบับของระบบรัฐ-
ธรรมนูญมากหลาย คือการแบ่งออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ, บริหาร,
และตุลาการ, นั้น เป็นเรื่องจำแนกกลไกแห่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น
สามส่วนใหญ่ๆ คล้ายกับการแบ่งกระทรวงทบวงกรมนี้เองเพราะ
ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ ตัวอักษร และ สถาบัน ที่เป็นนามธรรม แต่อยู่ที่

ที่ บุคคลผู้ใช้อำนาจอธิปไตยนั้น และที่เป็นตัวกลไกนั้น ว่าจะ
เป็นวาระใด หรือเป็นสมุนหรือซากของวาระใด ความเป็น
ธรรมสำหรับสังคมอาจมีได้ในกรณีที่สมาชิกแห่งสังคมที่พิพาท
กันเป็นคนแห่งวาระอันเดียวกัน แต่ถ้าเป็นเรื่องพิพาทระหว่าง
คนในวาระหนึ่งกับคนในวาระเดียวกับผู้ถือกลไกหรือเป็นกล
ไกแห่งอำนาจอธิปไตยแล้วความเป็นธรรมก็เกิดขึ้นยาก เว้นแต่ผู้ถือ
กลไกหรือเป็นกลไกนั้นจะทรงไว้ซึ่งพรหมวิหารอย่างแท้จริง แต่
มนุษย์ปุถุชนยังมีกิเลสตามวาระหรือตามที่ปุถุชนนั้นเป็นสมุน
ของวาระ

ส่วนพรรคเนทางสังคมของมนุษย์ก็เกิดขึ้นจาก รากฐานแห่งสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัย นั่นเอง คือในระบบปฐมสหการและสังคมก็มนุษย์ก็พรรคเนในทางช่วยเหลือ ร่วมมือกันฉันพี่น้องโดยมิได้มีความคิดกดขี่หรือเบียดเบียนระหว่างกัน ในระบบทาส, ระบบศักดินา, ระบบธนาญาภาพ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีฐานะและวิถีดำรงชีพต่างกัน โดยสมาชิกในสังคมจำพวกหนึ่งมีอำนาจใช้สมาชิกในสังคมอีกจำพวกหนึ่งให้ทำงานเพื่อตน สมาชิกในสังคมก็มีพรรคเนแตกต่างกันตามจำพวกหรือวรรณะ กล่าวคือพวกขครองก็มีพรรคเนที่จะรักษาการขครองของจำพวกตนไว้และหาทางที่จะใช้วิชขครองให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนวรรณะที่ถูกขครองก็มีพรรคเนที่ต้อง การให้หลุดพ้นจากการถูกขครอง ซึ่งเป็นไปตามกฎธรรมชาติ เช่นสัตว์ที่ถูกกักขังไว้ในกรงก็ต้องหาทางออกจากกรง

ส่วนข้อยกเว้นในระหว่างหัวต่อหัวเลี้ยวระหว่างระบบเก่ากับระบบใหม่ตามที่ได้อธิบายมาแล้วในตอนต้นนั้น ก็เป็นไปได้ในการที่บุคคลในวรรณะเก่าบางคนมีพรรคเนก้าวหน้า และคนในวรรณะใหม่บางคนมีพรรคเนถอยหลัง

พรรคเนทางสังคมจึงมีชนิดที่ใช้เพื่อรักษาจารีต และพัฒนาระบบเก่า ทั้งระบบ หรือส่วนใดส่วนหนึ่ง, กับชนิดใหม่ที่ใช้เพื่อพัฒนาระบบใหม่ พรรคเนทั้งสองชนิดนี้ปะทะกันอยู่ในการนำวิถีแห่งความเคลื่อนไหวของสังคม ข้าพเจ้าได้ทำความเข้าใจไว้แล้วว่าความเคลื่อนไหวของมนุษย์สังคมนั้นดำเนินไปโดยมนุษย์มีจิตสำนึก จึงมีพรรคเนทางสังคมที่เป็นหลักนำในการเคลื่อนไหว ส่วนสิ่งตามธรรมชาติอย่างอื่นที่ไม่มีจิตสำนึกนั้นดำเนินเคลื่อนไหวไปโดยปราศจากจิตสำนึก

พึงต้องทำความเข้าใจไว้ด้วยว่า แม้พรรคเนทางสังคมเกิดขึ้นจากสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาขึ้นก็ตาม แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วพรรคเนทางสังคมก็มีผลสะท้อนไปยังสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัย คือเป็นหลักนำที่มอทธิพลขงชนในการเคลื่อนไหวของสังคมที่ต้องดำเนินก้าวหน้าขึ้นตามกฎธรรมชาติ

ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ใน ๓ ข้อที่แล้วมาเพื่อแสดงสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมซึ่งเป็นรากฐานของสังคม ว่ามีความเกี่ยวข้องกับกายาพพและธรรมชาติทางสังคมอย่างใดบ้าง

บัดนี้เป็นการสมควรที่เราจะต้องกันคว้าต่อไปว่าอะไรเป็นรากของสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม อันเป็นการโยงไปถึง สถาบัน และ ระบบสังคม กับ ธรรมชาติทางสังคม

* เราารู้แล้วว่า การได้มาซึ่งชีวปัจจัยนั้นจำเป็นต้องมี การผลิต

การผลิตชีวปัจจัยนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการผลิต และต้องมีบุคคลที่สามารถใช้เครื่องมือการผลิต และสามารถทำเครื่องมือการผลิตนั้น ทั้งสองสิ่งนี้ประกอบกันเป็น ผลการผลิตของสังคม

ผลการผลิตของสังคมมิได้นิ่งงันอยู่กับที่ ดังนั้น เมื่อผลผลิตเปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้ ความสัมพันธ์การผลิตเปลี่ยนแปลงไป

ก. ในสมัยดึกดำบรรพ์ เมื่อครั้งมนุษย์ชาติยังรู้จักแต่เพียงเครื่องมือหินนั้น การผลิตชีวปัจจัยก็คือการเก็บผลไม้และการจับสัตว์เล็กน้อยมาเป็นอาหาร อันมีอยู่ตามธรรมชาติในที่ดิน

ซึ่งไม่มีที่ใดหวงกันไว้เป็นส่วนของคนโดยเฉพาะ ความสัมพันธ์ในการผลิตระหว่างมนุษย์จึงเป็นไปตามความเหมาะสมแก่สภาพเช่นนั้น คือการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นระบบปฐมสหการ

แม้ต่อมามนุษย์สามารถเอาโลหะมาทำเป็นเครื่องมือ ซึ่งบางท่านสันนิษฐานว่ามนุษย์เข้าสู่ระบบทาสนั้น อันที่จริงยังอยู่ในระหว่างระบบ ปฐมสหการที่กำลังพัฒนา ซึ่งเราอาจเห็นได้จากรูปธรรมของหลายสังคมในเอเชีย

ระบบปฐมสหการเริ่มเสื่อมถอยลงหลังที่มนุษย์ชาติรู้จักปรับปรุงเครื่องมือโลหะขึ้น จึงรู้จักเอาเครื่องมืออันมาทำการเพาะปลูกในที่ดิน และจับสัตว์มาซึ่งคอกเลี้ยงไว้ อีกทั้งปลูกพืชผักอาศัยในที่ดินเป็นประจำวันแทนการพเนจร จึงเกิดความจำเป็นที่ต้องหวงกันที่ดินไว้เป็นส่วนของคน เกษตรของเอกชนจึงเกิดขึ้น การสะสมผลิตผลที่ทำได้และการแลกเปลี่ยนผลิตผลระหว่างเอกชนก็เกิดขึ้น อันเป็นหัวต่อระหว่างระบบปฐมสหการไปสู่ระบบทาส ซึ่งเป็นระบบที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต

ข. การที่ระบบปฐมสหการต้องสลายไปโดยมีระบบทาสขึ้นแทนที่นั้น เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงใน เครื่องมือการผลิต อย่างไม่มีข้อสงสัย แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า เครื่องมืออะไร?

บางท่านอาจเอาเรื่องระบบทาสของโรมันในสมัยหลังที่
คนตกเป็นทาสได้เพราะหนี้สินเช่นเดียวกับที่ปรากฏในกฎหมาย
เก่าของไทย ดังนั้น จึงอาจเข้าใจว่าผู้สะสมปัจจัยการผลิตใน
สังคมเดียวกันเป็นทาสก่อนที่จับเอาคนมาจากสังคมอื่น ว่าแท้จริง
การสะสมปัจจัยการผลิตของเอกชนในสมัยศักดินาบรรพนั้นไม่
ใหญ่โตมหาศาลถึงกับจะทำให้คนในสังคมส่วนมากต้องอดตาย
ถ้าไม่ยอมเป็นทาสเพื่อแลกกับชีวิตปัจจัย ซึ่งต่างกับการ
สะสมปัจจัยการผลิตในสมัยต่อมา เพราะในสมัยก่อนโน้น
ผลิตผลตามธรรมชาติในป่ายังมีอยู่สมบูรณ์ที่จะหาได้ ตามรูป
ธรรมที่คนได้จากหลายสังคมในอาเซียนก็คือการเอาคนลงเป็น
ทาสนั้นเริ่มกระทำกันภายหลังที่มีการรบพุ่งระหว่างสังคมที่เป็น
กลุ่มน้อย ๆ ต่าง ๆ คือแทนที่สังคมฝ่ายชนะจะฆ่าคนของสังคม
ฝ่ายแพ้เปลี่ยนเป็นจับเอาคนของสังคมฝ่ายแพ้มามาใช้งานอย่าง
จับสัตว์พาหนะมาทำงาน ทั้งนี้ก็เพราะมนุษยชาติได้พัฒนา
เครื่องมือเพาะปลูก เช่นไถได้ดีขึ้น และต้องการแรงงานสัตว์
พาหนะยิ่งขึ้น การจับเอาคนของสังคมที่แพ้มารับงานของสังคม
ที่ชนะจึงเป็นการทำให้พลังการผลิตของสังคมเปลี่ยนไปเป็นระบบ
ทาส เช่นการที่ชาวยุโรปจับเอาชาวนิโกรไปเป็นทาสเพื่อบุกเบิก

ที่ดินในทวีปอเมริกา และชนบางเผ่าในตอนตะวันออกเฉียงเหนือ
สุดของอินเดียที่เคยมีการล่ามนุษย์อยู่อีกเมื่อ ๕๐ ปีก่อน

เมื่อผู้สะสมปัจจัยการผลิต รวมทั้งสะสมทาสที่ได้จาก
สังคมอื่นมากแล้วจึงมีอำนาจในสังคมมากขึ้น และรวบปัจจัย
ของสังคมไว้ได้เป็นส่วนมาก อันเป็นเหตุทำให้คนส่วนมาก
ของสังคมตกเป็นทาสของชนซึ่งต้องขายลูกขายเมียและขายตัวเอง
เพื่อแลกกับชีวิตปัจจัย. มนุษย์ที่ยากจนจึงกลายเป็นสินค้าชนิด
หนึ่งซึ่งหมด มนุษย์ภาพ คือต้องตกเป็นทาส การเป็นทาสเนื่อง
จากหนี้สินและการขายลูกเมียและตัวของผู้ขายเองจึงมีขึ้นใน
ภายหลัง

ความสัมพันธ์การผลิตจึงเปลี่ยนจาก ระบบปฏิสนธิการ
มาเป็น ระบบทาส

ค. ในสมัยระบบทาสเครื่องมือการผลิตได้พัฒนาขึ้น
เช่นเครื่องมือการเพาะปลูกก็มีมากมายหลายชนิด อาทิไถที่มี
ผานเหล็กก็ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น มีคราดและเครื่องเก็บเกี่ยวที่ดี
ขึ้น มีเครื่องจับสัตว์บกและสัตว์น้ำขึ้น มีเครื่องทอผ้าและ
เครื่องจักสานและภาชนะดินเผา ฯลฯ การเพาะปลูกและการ
เลี้ยงสัตว์ตลอดจนการทำสวนก็ได้รับการปรับปรุงดีขึ้นและขยาย

มากขึ้น การผลิตข้าวปัจจัยจึงต้องการความประณีตจากบุคคลผู้
ทำการผลิตยิ่งกว่าทาสในสมัยแรกที่ถูกบังคับให้ทำงานอย่างทารุณ
เยี่ยงสัตว์พาหนะซึ่งไม่มีกำลังตั้งใจทำงาน เพราะทาสเป็นมนุษย์
มีจิตสำนึก เจ้าทาสจึงต้องลดความทารุณต่อทาสลงกว่าเดิมและ
ผ่อนผันให้ทาสมีมนุษยภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งให้รางวัลหรือส่วนของ
ผลิตผลที่ทำได้บ้างเล็กน้อย ๆ เป็นการล่อใจ ระบบทาสอย่าง
ทารุณก็เริ่มเสื่อมลงโดยมี ความสัมพันธ์ชนิดใหม่ ซึ่งเป็นปฐม
เหตุแห่ง ระบบศักดินา

๖. ระบบศักดินาที่เริ่มเกิดขึ้นตามที่กล่าวในข้อ ค. นั้น
ก็ได้ดำเนินคู่กันไปกับระบบทาส ปรากฏการณ์เช่นนี้มีอยู่แล้ว
ในสังคมไทยและแม้ในสังคมกรีกทั่วไป (ไม่ใช่เอาสังคมกรีก
เล็กๆ สังคมหนึ่งขึ้นมาเป็นหลัก) อีกทั้งในสังคมโรมันก็จะพบ
ปรากฏการณ์ทำนองนั้น

เครื่องมือการผลิตได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นหลายอย่าง
ยิ่งกว่าในระบบทาสเดิม โรงหัตถกรรมต่าง ๆ ในการผลิตข้าวปัจจัย
ต่างก็เกิดขึ้น ทดแทนโรงที่ได้ออกแบบทำมาเพาะปลูกหรือมี
“ทาส” มากขึ้น ทำนองเดียวกันกับที่ชาวอเมริกันล่าคนนิโกร

ไปเป็นทาสเพื่อบังคับให้ทำการบุกเบิกที่ดินในสหรัฐอเมริกาเจ้า
ของทาสก็ได้เป็นเจ้าของที่นาซึ่งทาสได้ทำการบุกเบิกไว้ด้วย

โดยเฉพาะการหักล้างทางพงและบุกเบิกให้เป็นที่นาซึ่ง
ขยายออกไปมากยิ่งขึ้นนั้นทำให้เจ้าทาสผู้เป็นเจ้าของนาไม่
สามารถควบคุมการทำงานของทาสในที่นาซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป
จากบ้านเจ้าทาสยิ่งขึ้นได้อย่างใกล้ชิด แม้ว่าทาสจะได้รับ
สิ่งล่อใจบ้างเป็นการตอบแทนตามที่กล่าวมาแล้วข้างบนนั้นก็ตาม
แต่การทำงานของทาสที่ห่างไกลจากเจ้าทาสก็ยังทำให้เจ้าทาสไม่
ได้ผลอย่างเต็มที่ควบคุมได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้น เจ้าทาสจึงเปลี่ยน
วิธีใช้แรงงานใหม่ คือให้ทาสบางคนได้รับอิสระไม่ต้องรับใช้อยู่
ประจำกับเจ้าทาส แต่ให้ไปอยู่ประจำอยู่ในที่นา โดยต้องทำการ
เพาะปลูกและเก็บผลที่ได้ ส่งมอบให้แก่เจ้าของนาหรือที่เรียก
กันว่า “ส่งส่วย”

ความสัมพันธ์การผลิตข้าวปัจจัยระหว่าง เจ้าทาส กับ ทาส
จึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้านา กับ ข้าที่ดิน
หรือ “ลูกนา” คือ ระบบศักดินา

๖. ภายหลังที่ยุคใหม่ของยุโรปได้เริ่มขึ้นในราวกลาง
คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ แล้ว การศึกษาวิทยาศาสตร์ได้ก้าวหน้าขึ้น

ขึ้น อันทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือการผลิตสมัยใหม่ขึ้น
หลายอย่างหลายประการ ความรู้ในการเดินเรือรอบโลกได้ทำให้
ชาวยุโรปหลายจำพวกยึดครองดินแดน ในทวีปต่าง ๆ เป็นอาณานิคม
ครั้นแล้วก็ได้มีผู้คิดเครื่องจักรกลที่ใช้กำลังไอน้ำได้ในปลาย
คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรกลใหม่
ดังกล่าวแล้วก็ได้เกิดขึ้นมาแทนที่โรงงานหัตถกรรมของระบบ
ศักดินาซึ่งเสื่อมสลายไปเพราะไม่อาจทนต่อสู้กับโรงงานใหม่ที่มี
ประสิทธิภาพกว่า

เครื่องมือการผลิตชนิดใหม่ดังกล่าวแล้วจำเป็นต้องใช้คนงาน
ที่มีความรู้ความสามารถยิ่งกว่าชาติดินหรือลูกนา เพราะคนงาน
จะต้องเข้าใจในเครื่องจักรกลสมัยใหม่และสามารถใช้เครื่องจักร
กลนั้นได้ ดังนั้น **เจ้าบงจักษ์การผลิต** สมัยใหม่หรือนัยหนึ่ง
เจ้าสมบัติ นั้นจำเป็นต้องใช้คนงานที่มีความเป็นอิสระยิ่งกว่า
ชาติดินหรือลูกนาซึ่งประจำทำงานในที่ดินโดยส่งส่วยแก่เจ้าที่ดิน
หรือเจ้านา ในการนี้จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์ชนิดศักดินา
เดิมมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง นายจ้าง กับ ลูกจ้าง คือความ
สัมพันธ์แห่งระบบทุนหรือระบบชนานุภาพ ซึ่งบางสังคมก็มาถึง
มหาศาล เป็น **บรรณานุภาพ** ทำการยึดครองดินแดนมาหลาย

ในทวีปต่าง ๆ เป็นอาณานิคม รวมทั้งบังคับสังคมไทยให้จำต้อง
ยอมรับวิธีสัมพันธ์ชนิดใหม่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วด้วย

ฉ. ภายหลังที่ได้มีเครื่องจักรกลที่ใช้กำลังไอน้ำแล้ว
เครื่องมือการผลิตสมัยใหม่ก็ได้พัฒนาขึ้นอีกมากมาย เครื่อง
ยนต์รถไถ เครื่องไฟฟ้าขนาดมหึมาที่มนุษย์สมัยใหม่ได้คิดขึ้น
และปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง จนกระทั่งปัจจุบันนี้สามารถ
ใช้พลังปรมาณูมาเป็นเครื่องมือการผลิต ความพัฒนาในเครื่องมือ
ต่าง ๆ นี้ได้ทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมที่ใหญ่โตมหาศาลมาก
มาในการผลิตข้าวบัจฉัยและการขนส่งกับแลกเปลี่ยนข้าวบัจฉัย
เจ้าสมบัติหรือนายทุนสมัยใหม่ก็รวบรวมบัจฉัยการผลิตไว้ใน
มือของตนมากยิ่งขึ้น ส่วนสมาชิกส่วนมากของสังคมที่ไร้บัจฉัย
การผลิตหรือไร้สมบัติก็ต้องตกเป็นลูกจ้างของเจ้าสมบัติเพื่อทำ
งานแลกกับข้าวบัจฉัย การขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือ
ระหว่างเจ้าสมบัติกับผู้ไร้สมบัติก็เกิดขึ้นตามกฎหมายตามกฎธรรมดา

ในสังคมใดที่มีการประนีประนอมโดยฝ่าย **เจ้าสมบัติ** กับ
ผู้ไร้สมบัติ ยอมให้ผู้ไร้สมบัติได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมบ้าง และ

ยอมกระทำการอันเป็นสวัสดิการของผู้ไร้สมบัติ ระบบธนาภาพ
ของสังคมนั้นก็ยังประดังอยู่ต่อไปได้ แต่ในสังคมใดที่ข้อขัด
แย้งทวีความรุนแรงถึงขีดที่ไม่อาจประนีประนอมกันได้ ระบบ
ธนาภาพของสังคมนั้นก็ดำเนินไปสู่ความเป็นอนิจจังเร็วขึ้น ซึ่ง
ผู้อ่านก็คงรู้อยู่แล้วว่าแม้สังคมที่เป็นสมาชิกแห่งสหประชาชาติ
หลายสังคมก็ต้องประสบเหตุการณ์เช่นนั้น โดยเปลี่ยนจาก
ระบบธนาภาพ เข้าสู่ ระบบสังคมกิจ

ต่อไป^๕ ก็เป็นการสมควรที่จะต้องกล่าวถึงวิถีแห่งอาการ
เคลื่อนไหวของสังคม ว่าการเปลี่ยนแปลงจากระบบเก่าเข้าสู่ระ
บบใหม่นั้น เป็นไปตาม จังหวะ อย่างไร

ก่อน^๕ ผู้อ่านย่อมสังเกตได้จากท่านที่ได้ประสบเอง
และจากที่ข้าพเจ้าได้นำเอาปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นแก่สังคมทั้ง—
หลายในโลกนี้มากล่าวไว้^๕ ว่า ระบบสังคมที่เปลี่ยนไปแล้ว
หลายทอดนั้นย่อมเข้าสู่ระบบสังคมใหม่ที่กำลังก่อตัว^๕ ขึ้น
มิใช่ถอยหลังกลับไปสู่ระบบเก่า^๕ หลัง เว้นไว้แต่ในระยะหัวต่อหัว
เลี้ยว^๕ ที่สังคมยังค้างอยู่ ตามที่ได้กล่าวในตอนต้น^๕ ทั้งนี้ก็เพราะตาม
กฎธรรมชาติ^๕ สิ่งทั้งหลายย่อมพัฒนาจากปริมาณเข้าสู่คุณ
ภาพ^{๕๕๕} ขงขง

จังหวะของการเคลื่อนไหวมีอยู่สองชนิด คือ

ก. วิถีวิวัฒนาการ^๕ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่
ของสังคม ได้ดำเนิน กิจกรรมประจำวัน^๕ ไปโดยความสำนึกตาม
ธรรมชาติเอง และทำให้สภาวะเก่าเปลี่ยนแปลงทางปริมาณจำ

นวนเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าก็ได้จำนวนการเปลี่ยนแปลง
มาก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบเก่าทั้งระบบ เช่นการเปลี่ยนแปลง
ระบบทาสในสังคมไทยที่เป็นไปตามวิถี วิวัฒนาการ ที่ละเล็กละ
น้อย ในที่สุดก็เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสทั้งระบบ

การเปลี่ยนแปลงระบบศักดินามาเป็นระบบชนานุภาพของ
หลายสังคมก็ดำเนินไปตามวิถีวิวัฒนาการ เช่นในอังกฤษ ซึ่งในที่สุด
ส่วนใหญ่ของระบบศักดินาก็เปลี่ยนเป็นระบบชนานุภาพ และ
พัฒนาเป็นบรมชนานุภาพโดยไม่มีการอภิวัฒน์ที่รุนแรง

อันที่จริง ถ้ากายาพพหรือร่างกายของสังคม คือสถาบัน
และระบบการเมืองได้ดำเนินให้สอดคล้องกับสภาพความเป็น
อยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมโดยไม่ล่าช้าจนเกินไปนักแล้ว สังคม
ก็เปลี่ยนไปตามวิถีวิวัฒนาการที่มิใช่การอภิวัฒน์อย่างรุนแรง

ข. วิถีวิวัฒนาการ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงที่สภาวะ
ใหม่ของสังคมได้ประสานกันเข้าเปลี่ยนระบบเก่าที่ล้าหลังกว่า
ความพัฒนาในสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม อัน
เป็นการเปลี่ยนทางคุณภาพโดยการกระทำนิปถัมภ์หรือการกระทำ
ชุดเดียว ซึ่งต่างกับการเปลี่ยนโดยวิถีวิวัฒนาการที่กระทำทีละน้อยๆ

ตามกฎหมายชาตินั้นกายาพพต้องสมานกับสสาร ดังนั้น
ถ้ากายาพพของสังคมเปลี่ยนล่าช้ากว่าความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัย
ของสังคมจนเนิ่นนานเกินสมควรแล้ว ธรรมชาติก็บังคับให้
กายาพพจำต้องสมานกับสสารจนได้ คือเมื่อไม่เป็นไปตามวิถี
วิวัฒนาการก็ต้องเป็นไปตามวิถีอภิวัฒน์ เช่นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ต้องเป็นไปเช่นนั้น
เพราะกายาพพของสังคมเปลี่ยนแปลงล่าช้าเกินสมควรกว่าการ
เปลี่ยนแปลงทางชีวปัจจัยของสังคม การเปลี่ยนระบบสมบูรณา
ญาสิทธิราชย์ของฝรั่งเศสในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งต้องเป็น
ไปโดยวิถีอภิวัฒน์ก็เพราะกายาพพของศักดินาไม่ยอมเปลี่ยน
โดยวิถีวิวัฒนาการให้สมานกับสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยที่ก้าว
หน้าไปมาก

การเคลื่อนไหวของเครื่องมือการผลิตและบุคคลผู้ทำการผลิตอันประกอบเป็นพลังการผลิต, ความสัมพันธ์การผลิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามนั้น, กายภาพคือสถาบันและระบบสังคม ตลอดจนทฤษฎีทางสังคมที่มีกำเนิดมาจากสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามที่คิด, ย่อมต้องมี “พลังงาน” (ENERGY) ที่ทำให้สิ่งต่างๆ ทางสังคมนั้นเคลื่อนไหวไป

ในทางธรรมชาติวิทยานั้น สิ่งต่างๆ ย่อมมีด้านบวกกับด้านลบที่ปะทะกันอยู่ ก่อให้เกิด พลังงาน ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์อธิบายไว้ว่าอะไรอย่างหนึ่งที่ไม่มีความต้านแต่สามารถทำงานได้ เช่น สามารถทำให้น้ำเดือด; ทำให้พืชและสัตว์มีชีวิตอยู่ได้, ทำให้เครื่องจักรกลเดินได้ เป็นต้น ซึ่งมีอยู่ในสารทั่วไป

ในทางสังคมนั้น พลังงานทางสังคมก็มีอยู่ในสารทางสังคมทั่วไป ซึ่งเกิดจากวิถีตามที่ปรัชญาเมธีแห่งสังคมนิยมเรียกตามศัพท์ทางปรัชญาว่า “ไดอาเล็กติกส์” (DIALECTICS) และข้าพเจ้าขอขอยืมเอาคำสันสกฤตมาใช้เป็นศัพท์ไทยว่า “ประติ-

การ” ตามความหมายที่ศัพท์ “ไดอาเล็กติกส์” ได้วิวัฒนาการแปรมาเป็นข้อขัดแย้งที่ปะทะกันอยู่ภายในตัวของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งภายในสังคมหนึ่ง ๆ

ก. เราต้องทำความเข้าใจว่า “ไดอาเล็กติกส์” ไม่ใช่ของใหม่ที่นักปราชญ์ยุโรปคิดขึ้นก่อนชาวอาหรับ เป็นธรรมดาที่นักปราชญ์ทางยุโรปส่วนมากในปัจจุบันนี้ได้ค้นคว้าหาต้นเหตุทางปรัชญาเพียงสมัยกรีกโบราณ

ในบางตำรากล่าวไว้ว่า

“ไดอาเล็กติกส์” มาจากภาษากรีก DIALEGO คือ การสนทนา, การเสกัจฉา. ในสมัยโบราณ ไดอาเล็กติกส์ เป็นศิลปแห่งการบรรลุถึงสัจจะโดยการเผยข้อขัดแย้งในเหตุผลของฝ่ายตรงกันข้ามและโดยการลวงพ้นข้อขัดแย้งเหล่านั้น ในสมัยโบราณมีปรัชญาเมธีที่เชื่อว่าการเผยข้อขัดแย้งในความคิดและการปะทะกับความเห็นตรงข้ามเป็นวิถีที่ดีสุดในการบรรลุถึงสัจจะต่อมาวิถี ไดอาเล็กติกส์ แห่งความคิดนี้ขยายไปยังปรากฏการณ์ทั้งหลายของธรรมชาติ, พัฒนาไปเป็น วิถี ไดอาเล็กติกส์ แห่งการที่จะเข้าใจธรรมชาติ ซึ่งถือว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายของธรรมชาติเป็นสถานะที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุด

ยัง และการพัฒนาของธรรมชาติเป็นผลแห่งการพัฒนาของข้อขัดแย้งในธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลแห่งการต่างไต่กันของพลังงานตรงข้ามในธรรมชาติ”

ผู้อ่านตำรานั้นพึงสังเกตว่า ตำราบอกไว้ชัดพอสมควรแล้วว่าเดิมคำนี้ใช้ในเรื่องทมิ การพูด, ต่อมาใช้ใน การคิด, ต่อมาขยายมาเป็น ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งก้าวหน้าไปไกลมากจากเรื่องทมิการพูด

ในตำรานั้นมิได้กล่าวว่่านักปรัชญากรีกผู้ใดที่ใช้วิธีเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าได้ค้นพบว่าสำนักปรัชญากรีกโบราณที่ใช้วิธีไดอาเลก ก็คือสำนักของ “ซีโนแห่งเอเลีย” ซึ่งเกิดภายหลังพุทธกาลประมาณ ๖๐ ปี สำนักนั้นเรียกศัพท์ชนิดนี้ว่า DIALEKTIKE (ไดอาเล็คติเก) ซึ่งผสมระหว่างคำ DIALEGO กับ คำ TEKNE (เต็กเน) ที่แปลว่า “ศิลป์” หรือ “วิทยา” เมื่อรวมคำที่ผสมกัน เป็น “ไดอาเล็คติเก” แล้วก็แปลว่า ศิลปหรือวิทยาแห่งสากัจฉา

เมื่อประมาณ ๒๐ กว่าปีมานี้ข้าพเจ้าได้เคยแสดงปาฐกถาครั้งหนึ่งในประเทศไทย แสดงถึงความเกี่ยวพันระหว่างปรัชญากรีกกับพระอภิรรมของพุทธศาสนาซึ่งเคยแพร่ไปถึงดินแดนกรีกโบราณ บัดนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าวิธี “ไดอาเล็คติเก” ของ

กรีกโบราณก็คือวิธี “ธรรมสากัจฉา” ซึ่งปัจจุบันวิสัยนาธรรมของพระพุทธองค์นั่นเอง

วิธี ไดอาเล็คติเก หรือ ไดอาเล็คติกส์ ของกรีกโบราณไม่ใช่วิธีที่เรียกว่า “วิภาษ” พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า “วิภาษ ก. พูดแตกต่าง พูดแย้ง. (ส. วิ + ภาษ)” เพราะวิธีวิภาษของปรัชญากรีกยังมีอีกสำนักหนึ่งซึ่งเกจิอาจารย์จำพวก “โซฟิสต์” ได้แนะนำไว้เรียกว่า “อีริสติกส์” (ERISTICS) คือการโต้ว่าที่ชนิดเอาชนะแพกันทางคารม

อย่างไรก็ตาม ตำราที่ข้าพเจ้าอ้างถึงข้างบนนี้กับบอกไว้ชัดแจ้งแล้วว่าวิธี ไดอาเล็คติกส์ ของกรีกโบราณได้วิวัฒนาการจากการเป็นวิธีสากัจฉามาเป็นวิธีใช้ความคิด ผู้อ่านควรทราบดีว่าในสมัยกรีกต่อมานั้นได้ใช้คำ “ไดอาเล็คติเก” ซึ่งแผลงมาจาก ไดอาเลโก เพื่อหมายถึงวิชาที่เรียกในยุคนั้นว่า LOGIC หรือ ตรรกวิทยา ในยุโรปยุคกลางที่ยังไม่มีผู้ตั้งศัพท์ LOGIC ขึ้นนั้น, การสอนตรรกวิทยาก็เรียกว่าวิชา “ไดอาเล็คติกส์” ต่อมาในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ปรัชญาเมธีเยอรมันชื่อ เฮเกล ได้นำเอาศัพท์นี้ไปใช้เพื่อหมายถึง การปะทะโต้แย้งในวิถีของการใช้ความคิดที่จะบรรลุถึงสัจจะ อันเป็นวิถีตรรกวิทยา และถือว่าสสารกับจิตก็มีวิถีเคลื่อนไหวโดยมีการปะทะของสิ่งตรงข้าม

อยู่ในระบบปฐมสหการเป็นเวลาประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ ปีเศษ มนุษยชาติบางส่วนเพิ่งเริ่มเข้าสู่ระบบทาสเมื่อประมาณ ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว แม้กระนั้นก็ยังมียุคปฐมสหการเหลืออยู่อีกในบางท้องถิ่นของโลกเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งนี้ก็เพราะพลังงานอันเกิดจากประการการในสังคมปฐมสหการนั้นไม่มีความรุนแรง จึงทำให้สังคมชนิดนั้นเคลื่อนไหวไปช้า ๆ ส่วนประการการในสังคมที่มีวิวัฒนาการต่าง ๆ เป็นปรปักษ์ต่อกันนั้นก่อให้เกิดพลังงานมาก จึงทำให้สังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงจากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่งรวดเร็วมากเมื่อเทียบกับการเคลื่อนไหวของระบบปฐมสหการ ซึ่งเป็นระบบชนานุภาพของบางสังคมที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติ ซึ่งเข้าสู่ระบบสังคมกึ่งแล้วนั้น ผู้อ่านก็จะเห็นได้ว่าเพียงช่วงเวลาประมาณ ๑๐๐ ปีระบบชนานุภาพอุบัติขึ้นในสังคมนั้นแล้ว สังคมนั้นก็เคลื่อนไหวเสื่อมสลายไปเร็วกว่าที่สังคมอื่น

ข้าพเจ้าเห็นว่า ผู้มีสิทธิ์อยู่ในระบบสังคมชั้นใดไม่น่าวิตกกังวลอาลัยเสียตายถึงกับจะต้องปฏิเสธกฎประการการ เมื่อสังคมบรรลุถึงขั้นสูงนั้น ๆ แล้ว แม้จะไม่มีการปฏิวัติปรปักษ์ระหว่างวรรณะ แต่ก็มีประการการที่จะทำให้สังคมชั้นนั้น ๆ พัฒนาสูงขึ้นตามลำดับ

เท่าที่ข้าพเจ้า ได้กล่าวมาแล้ว ก็เป็นแต่เพียงแสดงให้ท่านผู้อ่านเห็นเค้าของความเป็น อนิจจังแห่งสังคมโดยสังเขป แต่ปัญหาทางสังคมนั้นสลับซับซ้อนยุ่งยากมาก อีกทั้งความเคลื่อนไหวของสังคมดำเนินไปโดยมนุษย์ที่มีจิตสำนึก ซึ่งต่างกับสิ่งตามธรรมชาติชนิดที่ไม่มีจิตสำนึก ดังนั้น นอกจากการพิจารณาให้เข้าใจ กฎแห่งอนิจจัง ซึ่งเป็นกฎของธรรมชาติโดยทั่วไปแล้ว นักสังคมจำต้องมี ศิลปะ อีกด้วย และต้องเป็นศิลปะที่ประณีตมาก ไม่ใช่ศิลปะที่ขรุขระกะพรว่องกะแพร่งโดยคัดลอกเอามาจากสังคมอื่นทั้งดุ้น

วิทยาศาสตร์ และ ประณีตศิลป์ทางสังคมเท่านั้น ที่จะทำให้นักสังคมบรรลุถึง “วิชา” คือความรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของสังคม ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ยังมีความรู้ น้อย และมีความผิดพลาดบกพร่องหลายประการ เรื่องของสังคมยังมีอีกมากมายที่ต้องศึกษา

อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าขอแนะนำไว้ว่า การบรรลุถึงซึ่งวิชา ในทางสังคมนั้น ย่อมจะต้องอาศัย “ทฤษฎีแห่งวิชา”

ซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า THEORY OF KNOWLEDGE หรือ “สัมพัทธวิทยา” ซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า EPISTEMOLOGY อันเป็นส่วนหนึ่งของวิชาปรัชญา ซึ่งเป็นมูลฐานของสังคมปรัชญา ด้วย เพราะมนุษย์สังคมเป็นยอดสูงสุดของมนุษยชาติ ซึ่งคุณชะตากรรมของมนุษย์แต่ละคนที่เป็นสมาชิกของสังคม

ปรัชญาเมธีมากมาย ได้คิดกันถึงวิธีที่จะให้มนุษย์รู้แจ้งเห็นจริงในสถานะทั้งหลาย ดังนั้น ทฤษฎีแห่งวิชา หรือ สัมพัทธวิทยา จึงมีมากมายหลายอย่าง แต่ถ้าจะจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ แล้ว ก็คงเป็นดังต่อไปนี้

ก. จำพวกที่ถือว่าโดยลำพังแต่ ญาณ หรือ ปัญญา ของมนุษย์เท่านั้นไม่อาจทำให้มนุษย์รู้แจ้งเห็นจริงในสถานะทั้งหลายได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัย อนุสติ ตั้งอยู่ก่อนมีญาณหรือปัญญา ทฤษฎีเช่นนี้มีหลายอย่าง เช่น TRANSCENDENTALISM ซึ่งเรียกตามสาระแห่งใจความว่า “บุพเพนิวาสานุสติทฤษฎี”; FIDEISM ถือเอาความเชื่อถือเป็นอนุสติ เรียกทฤษฎีว่า “ศรัทธาอนุสติทฤษฎี” ฯลฯ

ข. จำพวกที่ถือว่า ญาณ หรือ ปัญญา ของมนุษย์สามารถทำให้มนุษย์รู้แจ้งเห็นจริงในสถานะทั้งหลาย ทฤษฎี

จำพวกนี้มีชื่อหลายอย่าง เช่น RATIONALISM ถือเอา ญาณ หรือ ปัญญา (REASON) ของมนุษย์เป็นบ่อเกิดแห่ง วิชา (คำว่า REASON ทางปรัชญานั้นมาจากคำละติน RATIO หมายถึง ญาณ หรือ ปัญญา, ไม่ใช่ เหตุผล หรือ ตีแต่ขั้วเหตุผล) เราเรียกทฤษฎีว่า “ญาณทฤษฎี”; สำหรับ INTELLECTUALISM ซึ่งถือเอาปัญญาอันบริสุทธิ์ โดยไม่ต้องเจือปนจากอาการสัมผัสตามสามัญวิสัยเป็นหลักนั้น เราเรียกทฤษฎีว่า “บริสุทธิ์ญาณทฤษฎี” ฯลฯ

ค. จำพวกที่ถือเอา การสัมผัสจากวิสัย หรือ อวัยวะสัมผัส เป็นบ่อเกิดแห่งวิชา เช่น SENSATIONALISM ซึ่งถือเอาการสัมผัสจากรูปธรรม เราเรียกว่า “รูปสัมผัสทฤษฎี”; EMPIRICISM ถือเอาการลงมือกระทำมาช้านานประกอบด้วยความสังเกต เราเรียกว่า “นิษณสัมผัสทฤษฎี”; PRACTICE ซึ่งเป็นคำย่อมาจากวลีเต็มของเมธีแห่งวิทยาศาสตร์ทางสังคม ซึ่งเขียนไว้ในต้นฉบับว่า HUMAN SENSUOUS ACTIVITY PRACTICE ถือเอาการ “ผัสสะ” หรือ “สัมผัส” (SENSE) จากกิจกรรมของมนุษยชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของสัมพัทธวิทยา ไม่ใช่เรื่องปฏิบัติตามธรรมดา เพราะทุกทฤษฎีก็มีการปฏิบัติด้วยกันทั้งนั้น

เราเรียกทฤษฎีนี้ว่า “กิจกรรมสัมพัทธ์ทฤษฎี”. ระวังอย่าปนกับ
การปฏิบัติของทฤษฎี PRAGMATISM

ง. ทฤษฎีแห่งวิชาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเรื่องของ
ปรัชญาฝ่ายยุโรป ซึ่งถ้าจะตรวจให้ถี่ถ้วนแล้วจะพบว่ามีความหลาย-
อย่างที่ยืมเอาไปจากพุทธจริตรรม แล้วก็เดินทางอ้อมทวิปวก
กลับมายังดินแดนไทยซึ่งได้รับรู้ทฤษฎีแห่งวิชาหลายอย่างไว้
ก่อนแล้ว

๑๕

ก่อนจบ บทความเรื่องความเป็นอนิจจังของสังคัม ข้าพเจ้า
ขอเชิญชวนท่านอุปาสกและอุปาสิกาทั้งหลายที่ยังไม่อาจตัดทาง
โลกแห่งมนุษยสังคัมได้ อย่างเด็ดขาดตามที่ได้พรรณามาแล้ว
โปรดใช้ ทฤษฎีผัสสะ แห่งพระพุทธศาสนาสมานกับกิจกรรม
ของมนุษยชาติที่สัมผัสท่านอยู่ในปัจจุบันและเคยสัมผัสมาแล้ว
ในอดีต ท่านก็อาจใช้วิจารณ์ญาณมองเห็น กฎแห่งอนิจจัง ว่า
เป็นสัจจะสำหรับโลกและสิ่งทั้งหลายรวมทั้งมนุษยสังคัม ท่าน
คงเห็นได้ด้วยตนเองว่า คำสั่งสอนของพระอรหันตศาสดาเรื่อง
การวิวรรตของมนุษยสังคัมที่จะต้องเข้าสู่ ยุคมิลลันนียุ และ ยุค
ศรีอารยเมตไตรย นั้นได้ประจักษ์ขึ้นบ้างแล้วในส่วนใดส่วนหนึ่ง
หรือหาไม่

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อพระภิกษุสงฆ์ทั้งปวงในการที่ท่าน
ได้ใช้ความอุตสาหะวิริยะพยายามที่จะให้มนุษย์มีศีลธรรมอันดี
แต่ปลุกชนผู้เบียดเบียนและข่มเหงผู้อื่นได้ฟังพระธรรมเทศนาเพียง
เป็นพิธีโดยมิได้ปฏิบัติตาม บางคนกราบไหว้พระพุทธรูปวันละ
หลาย ๆ ครั้งเพื่อแสดงเปลือกนอกกว่านับถือพุทธศาสนาเคร่งครัด

แต่ภายในจิตคิด การกระทำที่ประจักษ์คิด เป็นการทำลายล้างศีลธรรม คือเอาศีลเอาสัตย์ไปแลกกับวัตถุ คือลาภยศ โดยไม่เกรงต่อบาปกรรม ว่าที่แท้แล้วเขาเหล่านั้นมิได้ถือเอาจิตเป็นรากฐานในการตัดกิเลสและค้นหาให้หายลง แต่เขาถือเอาวัตถุสิ่งของเป็นสรณะ จึงมิใช่จิตธรรมมิกหรือ สสารธรรมมิกทางวิทยาศาสตร์ แต่อย่างใด บุคคลแห่ง วรรณะเบียดเบียน ได้ทำให้ศีลธรรมของสังคมเสื่อมโทรม อันเป็นการก่อเงื่อนไขให้เกิดขึ้นในการนำมนุษย์สังคมเข้าสู่ยุคมิลลัณนี

การเบียดเบียนกันและข่มเหงกันย่อมไม่คงอยู่กับที่ จะต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด โดยการต่อสู้ของสมาชิกส่วนมากแห่งสังคม ซึ่งอาจเป็นวิธสันติ เช่นในปัจจุบัน คือวิธีรัฐสภาชนิดประชาธิปไตยสมบูรณ์, สังคมก็จะได้กำจัดการเบียดเบียนให้หมดไปทางปริมาณ ที่ละน้อยๆ ถ้าสมาชิกในสังคมมีทางประนีประนอมกันได้ ในที่สุดสมาชิกส่วนมากของสังคมก็ต้องได้ชัยชนะ เพราะประชาธิปไตยย่อมถือเอาเสียงข้างมาก ถ้าหากผู้เบียดเบียนกับผู้ถูกเบียดเบียนไม่มีทาง ประนีประนอมกัน และจะต้องมีการรบราฆ่าฟันกันแล้ว สมาชิกส่วนมากของสังคมที่พลัดมากกว่าส่วนน้อยก็ต้องได้ชัยชนะอย่างไม่เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน เมื่อการเบียดเบียนหมดไป ยุคมิลลัณนีก็ย่อมสิ้นสุดลง และยุคใหม่คือยุคสุรอารยเมตไตรยก็เกิดขึ้นมาแทนที่

บุุคคลคนใดจะคำนึงถึง ธรรมแห่งคำสั่งสอนของพระอรหันตศาสดาว่าท่านคิดอย่างจิตธรรมหรือจิตนิยมแล้ว ก็ควรศึกษาให้เข้าใจต้องแท้เสียก่อนว่าอะไรเป็นจิตธรรมและอะไรเป็นสสารธรรม พระอรหันตศาสดาได้กำหนดไว้ว่าคนรุ่นเรามาก่อนแล้วหลายศตวรรษในการที่ท่านเข้าใจกฎแห่งอนิจจังของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง และได้นำมาใช้แก่กรณีของมนุษย์สังคมได้อย่างถูกต้องตรงกับกฎธรรมชาติและกฎวิทยาศาสตร์ทางสังคม

ข้าพเจ้าขออ้อนมัสการพระอรหันตศาสดายิ่งดั้น ที่ ได้สั่งสอนเราและสืป่บุรุษทั้งหลายดั่งกล่าวมาแล้วไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอพลาณาภาพแห่งพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ โปรดช่วยให้ท่านสาธุชนผู้มีศรัทธาทั้งหลายจงหลุดพ้นจากการเบียดเบียนทั้งปวง

ภวตุสัพพมงคล รกขณตุสัพพเทวตา สัพพพุทธานุภา
เวน สลาโสตุถิภวณตุเต

ภวตุสัพพมงคล รกขณตุสัพพเทวตา สัพพธรรมานุภา
เวน สลาโสตุถิภวณตุเต

ภวตุสัพพมงคล รกขณตุสัพพเทวตา สัพพสงฆานุภา
เวน สลาโสตุถิภวณตุเต

ภ า ศ ผ น ว ก

๑. ว่าด้วย การบัญญัติศัพท์

เกี่ยวกับลัทธินิยมต่าง ๆ

ท่านผู้อ่านหนังสือเล่มนี้คงสังเกตได้ว่า ภายหลังการเปลี่ยนแปลงฯ พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว วรรณกรรมทางสังคมมากมาย ซึ่งในภาษาอังกฤษเป็นคำที่ต่อท้ายด้วยปัจจัย ISM (อิสุม) ได้ปรากฏขึ้นในสังคมไทย โดยมีผู้คิดแผลงเป็นศัพท์ไทยต่อท้ายด้วยคำว่า 'นิยม' คำว่า นิยม นี้ยังเกิดขึ้นดกดันโดยมีผู้เอาไปผสมกับคำฝรั่งเพ้ออีกหลายอย่าง

ข้าพเจ้า ขอแสดงความเคารพต่อท่านปราชญ์ภาษาไทยที่ได้คิดคำว่า นิยม เพื่อแปลคำอิสุม ในภาษาอังกฤษ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าปราชญ์ผู้นี้ คงไม่มีความประสงค์ ที่จะให้ใช้คำนั้นจนเฟ้อเกินไป เพราะท่านก็เป็นผู้รู้ภาษาอังกฤษอย่างดีมาก จึงย่อมรู้ว่า ISM (อิสุม) ใช้เป็นปัจจัยในเรื่องต่าง ๆ กัน เช่น

ก) การกระทำ หรือ กรรม หรือ พฤติการณ์ หรือ กิจ หรือ พิธี ซึ่งกำลังกระทำอยู่หรือกระทำลงไปแล้ว เช่น BAPTISM

ซึ่งหมายถึงการกระทำพิธีเข้าเป็นคริสตศาสนิก, HYPNOTISM ซึ่งหมายถึงการสะกดจิต ฯลฯ

ข) อาการ หรือ วิธีปฏิบัติ หรือ วิธีประพฤติ ของบุคคลบางคน หรือบางจำพวก เช่น DESPOTISM หมายถึงการครองอำนาจโดยการกดขี่, HEROISM หมายถึงการกล้าหาญ ฯลฯ

ค) ภาวะ, สภาพ หรือ พฤติการณ์ แห่งความเป็นอยู่ เช่น BABARISM หมายถึงภาวะหรือสภาพหรือพฤติการณ์แห่งความเป็นอยู่อย่างป่าเถื่อน ฯลฯ

ง) ลักษณะ หรือ สัญญลักษณ์พิเศษ ของภาษาบางชนิด เช่น GALLICISM ซึ่งหมายถึงลักษณะหรือสัญญลักษณ์ของคำบางชนิดที่สืบมาจากคำฝรั่งเศสโบราณเมื่อครั้งยังเป็นชาวโกต ฯลฯ

จ) ระบบศาสนา เช่น BUDDHISM หมายถึงพุทธ, ศาสนาหรือพุทธธรรม ฯลฯ

ฉ) ระบบปรัชญา เช่น MATERIALISM หมายถึงระบบที่ถือว่าสสารเป็นมาติกาของสิ่งทั้งหลาย หรือ "สสารธรรม" ฯลฯ

ช) ลัทธิ เช่น MARXISM หมายถึงลัทธิหรือทฤษฎีของมาร์กซ ฯลฯ

ข) วรรณคดี, นิธิ, คติ, ญาณ, หรือ ปัญญา, วิถี
ที่จะรู้แจ้ง, ทฤษฎี, ความเชื่อมั่น ต่างๆ เช่น SENSATIONALISM
หมายถึงวรรณคดี, หรือทฤษฎี, ทฤษฎีว่าบุคคลจะบรรลุถึงซึ่งความ
รู้แจ้งเห็นจริงได้ก็แต่โดยอาการสัมผัสทางรูปธรรม

ค) อาการของโรค บางชนิด เช่น RHEUMATISM คือ
โรคปวดตามข้อ

เราจะเห็นได้ว่าแม้ภาษาอังกฤษในหลายกรณีจะมีคำอยู่มาก
มากกว่าภาษาไทยก็ดี แต่ในบางกรณีก็อดคัดคำเสียเหลือเกิน
เช่นคำ “อิสม” นี้เป็นตัวอย่าง ที่ใช้อยู่แต่คำเดียวเพื่อแสดง
ความหมายต่าง ๆ กัน ส่วนภาษาไทยในกรณีนี้มีคำอยู่หลายคำ
ที่ใช้เป็นคำเติมท้ายศัพท์ให้เหมาะแก่ความหมายของ “อิสม”
แต่ละอย่าง ๆ ได้ เช่น ธรรม, กรรม, คติ, นิธิ, ทิฐิ, ลัทธิ,
ภาวะ, ลักษณะ, สภาพ, อาการ, ญาณ, วิถี, วรรณคดี, กิจ,
ระบบ, ทฤษฎี, ฯลฯ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าเมื่อภาษาไทยเรบริบูรณ์
อยู่แล้ว เราไม่ควรหัดภาษาไทยให้แคบลง แล้วใช้แต่คำใดคำ
หนึ่งแต่คำเดียว ก็ควรเลือกใช้ให้เหมาะแก่ความหมายแต่
ละอย่าง ๆ

ปัญหาอยู่ที่ผู้ทนิยมนิยมใช้คำ “นิยม” นั้นจะต้องขบขึงไว้
บ้าง ถ้าหากจะถือว่าเมื่อเห็นคำอังกฤษใดมีบ้างจับเติมท้ายด้วย
ISM ก็แปลเป็น “นิยม” ที่เดียวแล้ว ในไม่ช้าก็จะปรากฏว่า
แม้แต่โรคบางชนิดเช่น RHEUMATISM ก็จะกลายเป็น “ปวดตาม
ข้อนิยม” (ซึ่งว่ากันตามความจริงแล้วไม่มีใครชอบเป็นโรคนี้)
การนิยมนิยมใช้คำว่า “นิยม” ในเวลานี้ดูเหมือนจะเป็นประดุจโรค
ระบาดทั่วไป เช่นเดียวกับที่เกิตรบาดขึ้นในประเทศตะวันตก
ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ซึ่งมีผู้ปรารถนาในครั้งกระนั้นว่า
ดูอะไร ๆ ก็มักเป็น ISM ไปเสียหมด

นักประพันธ์ผู้เรืองนามคนหนึ่งได้ประพันธ์ไว้ว่า

The world, grew light-headed, and forth came a spawn
of ISMS which no man can number.

ข้าพเจ้าขอลองแปลเป็นกลอนไทยดังนี้

โลกเจริญยืนยงรุ่งเรือง

บังเกิดกอง อิสม เพียรจำไ

จนเหลือล้นคณไม่ถ้วนควรเท่าใด

เรียกว่า “ขบถ” บางคนเรียกว่า “การจู่โจม” พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงเรียกว่า “การพลิกแผ่นดิน” แต่ศัพท์ของพระองค์ยังไม่แพร่หลายไปถึงมวลราษฎร. คณะราษฎรได้ใช้วลีตามที่เห็นว่าราษฎรทั่วไปในขณะนั้นอาจเข้าใจได้ง่าย ๆ ว่า “เปลี่ยนแปลงการปกครอง”

๒) เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วหลายเดือน จึงมีนักปราชญ์ทางภาษาผู้หนึ่งได้ตั้งศัพท์ “ปฏิวัติ” ขึ้น เพื่อแปลศัพท์อังกฤษ REVOLUTION ซึ่งมีผู้นิยมใช้ตามหลายคน ถ้าฟังสำเนียงศัพท์นั้นดูแล้วก็ดูเป็นคำที่ขึงขังพอใช้

๓) แต่ข้าพเจ้าได้ตรวจพิจารณาศัพท์ใหม่นั้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว เห็นว่า ศัพท์นั้นไม่เหมาะที่จะนำมาใช้สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า เพราะคำ “ปฏิ” เป็นอุปสรรคที่แปลว่า ทวน, กลับ, โต้ เมื่อใช้นำหน้าศัพท์ “วัติ” แล้ว มีความหมายตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ไว้อย่างถูกต้องคือ ความหมายแรกที่เดิยวนั้นได้แก่ “การหมุนกลับ” แม้พจนานุกรมฉบับนั้นจะเพิ่มเติมความหมายที่สองไว้ว่า “การผันแปรเปลี่ยนแปลง” ก็ตาม แต่ก็เป็นการเขียนขึ้นจนผิดออกจากมูลศัพท์

มาก อีกทั้งไม่สามารถจะแก้ให้คำนั้นมีความหมายว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า เพราะวลีที่ว่า “การผันแปรเปลี่ยนแปลงหลักมูล” นั้นก็เป็นวลีกลาง ๆ ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักมูลที่ก้าวหน้าหรือถอยหลังก็ได้ แต่ถ้าพิจารณามูลศัพท์ประกอบด้วยความหมายแรกของพจนานุกรมนั้นแล้ว ก็ชวนให้เห็นว่าเป็นการผันแปรเปลี่ยนแปลงหลักมูลที่หมุนกลับ คือเป็น การถอยหลัง นั่นเอง

อันที่จริง คำ “ปฏิวัติ” ในภาษาไทยก็เกิดขึ้นมาไม่นาน และถ้าปรากฏว่าเกิดมาอย่างไม่สมบูรณ์ดังกล่าไปแล้ว ก็ไม่น่าจะเจริญเติบโตอีกต่อไป ข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ปราชญ์ทางภาษาทั้งหลายอีกทั้งผู้ที่ก้าวหน้าได้รับเอาคำใหม่ คือ “อภิวัดน์” ในการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า

คำ “อภิวัดน์” ประกอบด้วยคำ “อภิ” ซึ่งเป็นคำใช้นำหน้าศัพท์ มีความหมายว่า ยิ่ง, วิเศษ, เหนือ. กับคำว่า “วัดน์” ซึ่งแปลว่า ความเจริญ, ความงอกงาม. เมื่อรวมความหมายของคำทั้งสองแล้ว ได้ความว่า ความงอกงามอย่างยิ่งหรืออย่างวิเศษ ส่วนวิธีการที่จะบรรลุนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งเช่น วิธรัฐสภาอาจเป็นวิธีที่เข้าสู่การ อภิวัดน์ได้. การเปลี่ยนเครื่องมือการผลิตที่ก้าวหน้าอย่างยิ่ง เป็นต้นการเปลี่ยนเครื่องมือ หัตถกรรม

มาเป็นเครื่องจักรกำลังไอน้ำ ก็เป็นสิ่งที่เรียกว่า REVOLUTION ได้เหมือนกัน มิใช่จะมีแต่วิปสกรรมเท่านั้น วิปสกรรมโดยลำพังจะเป็นวิปสกรรมที่เสื่อมไปไม่ได้ดังนั้น ในภาษาอังกฤษถ้าหมายถึง สงครามปฏิวัติ แล้วก็เรียกเต็มประโยคว่า revolutionary war ไม่ใช่ REVOLUTION ลอย ๆ

ถ้าท่านผู้ใดยังรักคำ “วัด” อยู่ จะเอาคำ “อิ” ไปประกอบกับ “วัด” ก็ได้ ซึ่งแปลว่า การหมุนทึ่ย้ง หรือ การหมุนอย่างวิเศษ, อันมิใช่การหมุนถอยหลังกลับ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์นิติเวช ข้างที่ทำการ ป.ท. หน้าพระลาน

หน้าประตูวิเศษไชยศรี พระนคร โทร. ๒๒๓๗๔๒

เอิบทิพย์ วิชัยลักษณ์ เจ้าของ ผู้จัดการ และผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๑๓